

**SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI
W ZAKRESIE
POMOCY SPOŁECZNEJ,
WSPIERANIA RODZINY,
PIECZY ZASTĘPCZEJ
W SOPOCIE
W 2013 ROKU**

**Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
Dom Dziecka „Na Wzgórzu”
Sopockie Centrum Seniora
rehabilitacja społeczna
świadczenia rodzinne i fundusz alimentacyjny**

SPIS TREŚCI:

1. INFORMACJE OGÓLNE	5
1.1. Uprawnieni do korzystania ze wsparcia	9
1.2. Struktura MOPS	10
1.3. Finansowanie zadań	11
2. KLIENCI MOPS	13
3. ŚWIADCZENIA PIENIĘŻNE	16
4. WSPARCIE OSÓB STARSZYCH I NIEPEŁNOSPRAWNYCH	18
4.1. Usługi opiekuńcze	19
4.2. Ośrodki wsparcia	23
4.3. Domy pomocy społecznej	24
4.4. Rehabilitacja społeczna	26
4.5. IV Sopotkie Targi Seniora <i>Żyj zdrowo i aktywnie</i>	27
4.6. <i>Kawiarnia dla Seniora</i>	29
4.7. Akcja informacyjna i badanie ankietowe 75+	29
5. WSPARCIE OSÓB BEZROBOTNYCH I BEZDOMNYCH	31
5.1. Doradztwo zawodowe	32
5.2. Prace społecznie – użyteczne	32
5.3. Projekt systemowy <i>Przyszłość w Twoich rękach</i>	33
5.4. Centrum Integracji Społecznej	34
5.5. Pomoc osobom bezdomnych	35
6. PRACA Z RODZINĄ	37
6.1. Praca socjalna	37
6.2. Asystent rodziny	39
6.3. Placówka wsparcia dziennego	39
6.4. Poradnictwo specjalistyczne	40
6.5. Wolontariat	41
6.6. Sopotcka Karta Rodziny 3+	41
7. SYSTEM PIECZY ZASTĘPCZEJ	42
7.1. Rodzinna piecza zastępcza	42
7.2. Instytucjonalna piecza zastępcza	45
7.3. Pomoc dla osób usamodzielnianych	46
8. WSPARCIE OSÓB I RODZIN W KRYZYSIE	47
8.1. Punkt Interwencji Kryzysowej	47
8.2. Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie	48
9. ŚWIADCZENIA RODZINNE, FUNDUSZ ALIMENTACYJNY, POSTĘPOWANIE WOBEC DŁUŻNIKÓW ALIMENTACYJNYCH	49
10. PODSUMOWANIE	51
11. WYKAZ POTRZEB	54
SPIS TABEL	55

1. INFORMACJE OGÓLNE

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sopocie jest jednostką organizacyjną Miasta Sopotu, nieposiadającą osobowości prawnej, finansowaną w formie jednostki budżetowej. Celem działalności MOPS jest doprowadzenie do możliwie pełnego życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz do ich integracji ze środowiskiem oraz umożliwienie osobom i rodzinom przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać, wykorzystując własne zasoby, możliwości i uprawnienia oraz zapobieganie powstawaniu takich sytuacji. Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka.

MOPS w Sopocie wykonywał zadania gminy, powiatu oraz zadania zlecone przez administrację rządową w zakresie *ustawy o pomocy społecznej* oraz *ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej*.

Pomoc udzielana była w formie pieniężnej, w naturze lub usługach. Świadczenia miały charakter stały, okresowy lub jednorazowy. Osobom niezaradnym życiowo, niepełnosprawnym, MOPS opłacał bezpośrednio świadczenia np. gaz, energię elektryczną i opał, wydawane były gorące posiłki. Praca socjalna z klientami nastawiona była na ich usamodzielnienie życiowe oraz integrację ze środowiskiem. Kontynuowano pracę opartą o aktywne formy tj. kontrakty socjalne z zastosowaniem instrumentów aktywnej integracji: prace społecznie – użyteczne, doradztwo i szkolenia zawodowe, warsztaty psychologiczne. Wspierano rodzinę przyznając asystenta rodziny. Osobom wymagającym wsparcia w codziennych czynnościach przyznawano usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania lub w ośrodkach wsparcia oraz domach pomocy społecznej. Udzielano pomocy dzieciom pozbawionym opieki rodzicielskiej oraz osobom będącym w kryzysie. Kontynuowano działania zmierzające do pozyskania nowych rodzin zastępczych.

MOPS w Sopocie jest organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej. Do zadań organizatora należy m.in.: prowadzenie naboru kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, zapewnianie rodzinom szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji, biorąc pod uwagę ich potrzeby, zapewnianie pomocy i wsparcia osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, dokonywanie okresowej oceny sytuacji dzieci.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sopocie realizował także zadania wynikające z *ustawy o promocji zatrudnienia i instrumentach rynku pracy*, *ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych*, *ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych*, *ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie* oraz *ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych*. Realizowano zadania z *ustawy o świadczeniach rodzinnych* oraz *ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów*.

Wszystkie działania podejmowane w 2013 roku były zgodne z ustawami oraz realizowane na podstawie uchwał Rady Miasta Sopotu. Bieżąca działalność zgodna była z obowiązującymi m.in.:

1. Strategią Integracji i Polityki Społecznej Sopotu na lata 2010 – 2015,
2. Planem Strategicznym Wspierania Osób Niepełnosprawnych w Sopocie na lata 2005 – 2014,
3. Programem promocji zatrudnienia oraz aktywizacji sopockiego rynku pracy na lata 2007 – 2013,
4. Powiatowym Programem na Rzecz Zatrudnienia i Spójności Społecznej 2007 – 2013,

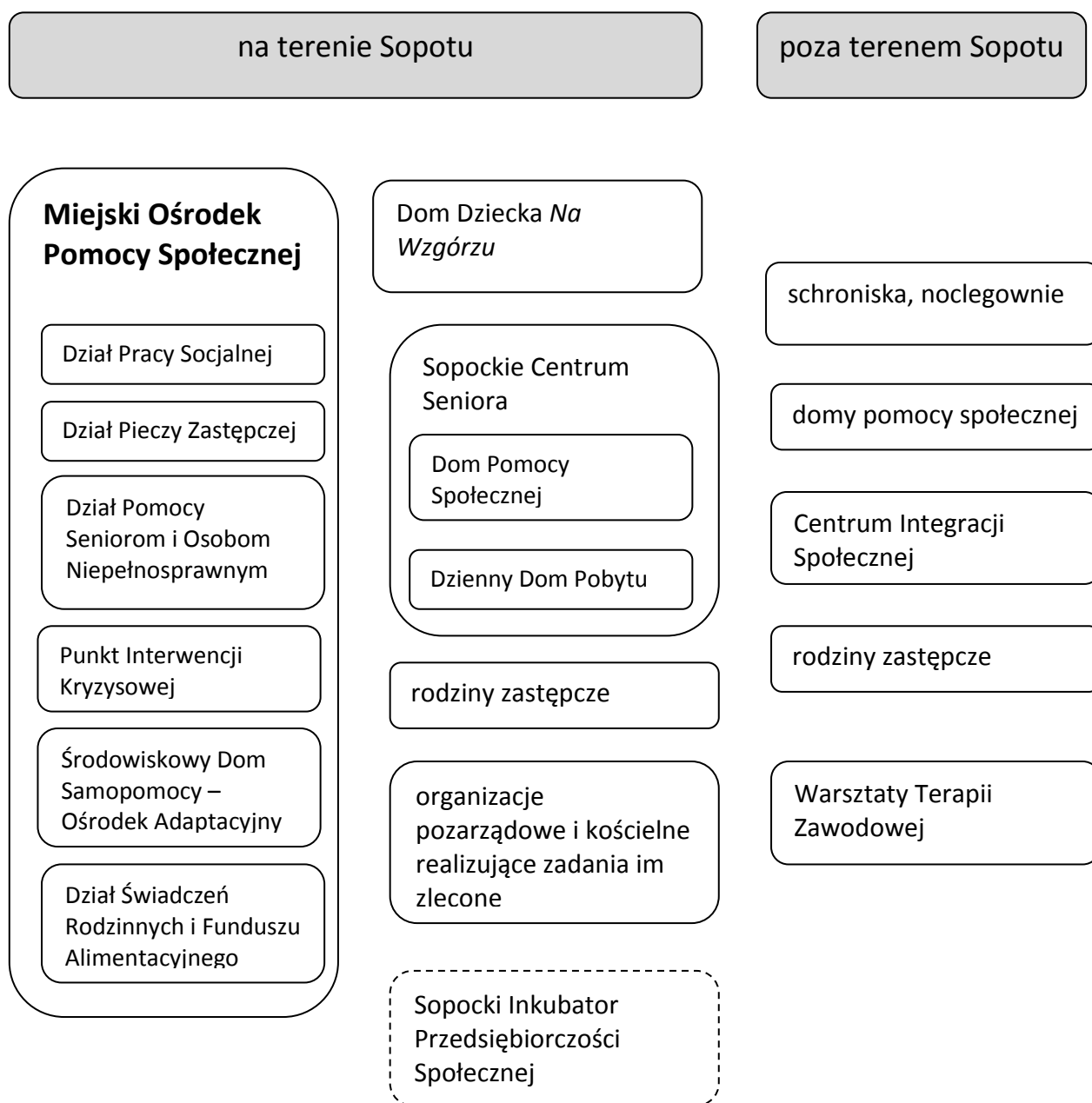
5. Rocznym Programem Współpracy Gminy Miasta Sopotu z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, na rok 2013,
6. Programem wspierania rodziny i rozwoju pieczy zastępczej w Sopocie na lata 2012 – 2014,

oraz nowo uchwalonymi:

7. Sopockim programem wsparcia osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej,
8. Miejskim programem przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na lata 2013 – 2016,
9. Sopockim programem przeciwdziałania bezdomności na lata 2013 – 2018,
10. Gminnym Programem Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2013 – 2015.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej współdziałał z Domem Pomocy Społecznej w Sopocie oraz Domem Dziecka „Na Wzgórzu” w Sopocie oraz współpracował z organizacjami pozarządowymi i społecznymi, Kościołem katolickim i innymi kościołami, związkami wyznaniowymi, osobami fizycznymi i prawnymi na zasadzie partnerstwa w zakresie pomocy społecznej tworząc spójny system pomocowy działający w Sopocie.

Wykres nr 1. Rozmieszczenie wybranych komórek i instytucji w sopockim systemie pomocowym.

LEGENDA:

 istniejące komórki i instytucje

 komórka w trakcie tworzenia – realizowano częściowo działania w oparciu o MOPS

Przedłożone sprawozdanie wynika z:

- a. art. 110 ust. 9 ustawy o pomocy społecznej: Kierownik ośrodka pomocy społecznej składa radzie gminy coroczne sprawozdanie z działalności ośrodka oraz przedstawia potrzeby w zakresie pomocy społecznej,
- b. art. 112 ust. 12 ustawy o pomocy społecznej: Kierownik powiatowego centrum pomocy rodzinie składa radzie powiatu coroczne sprawozdanie z działalności centrum oraz przedstawia potrzeby w zakresie pomocy społecznej,
- c. art. 76 ust. 1 pkt. 15) ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej: Do zadań organizatora rodzinnej pieczy zastępczej należy w szczególności: przedstawianie staroście i radzie powiatu corocznego sprawozdania z efektów pracy,
- d. art. 182 ust. 5 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej: Kierownik powiatowego centrum pomocy rodzinie składa zarządowi powiatu coroczne sprawozdanie z działalności powiatowego centrum pomocy rodzinie oraz przedstawia zestawienie potrzeb w zakresie systemu pieczy zastępczej,

oraz
- e. zawiera sprawozdanie z realizacji Sopotkiego programu wsparcia osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej

1.1. Uprawnieni do korzystania ze wsparcia

Ustawa o pomocy społecznej określa wysokość kryterium dochodowego uprawniającego do korzystania ze świadczeń pomocy społecznej.

Ustawowe kryterium dochodowe wynosiło w 2013 roku odpowiednio dla:

- a. osoby samotnej **542 zł**,
- b. dla osoby w rodzinie **456 zł**.

Wysokość dochodu uprawniającego do pomocy w zakresie dożywiania **na mocy ustawy o ustanowieniu programu wieloletniego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”** wynosiła:

- a. dla osoby samotnie gospodarującej, której dochód nie przekraczał 150 % ustawowego kryterium dochodowego tj. 813 zł,
- b. dla osoby w rodzinie, której dochód nie przekraczał 150 % ustawowego kryterium dochodowego tj. 684 zł.

Miasto Sopot od wielu lat jako jedno z niewielu gmin w kraju stosuje **podwyższone kryterium dochodowe** uprawniające do udzielania zasiłku celowego **na podstawie uchwał Rady Miasta**.

Prawo do **zasiłku celowego na zakup leków lub dogrzanie mieszkania** mają:

- a. osoby samotne, których dochód nie przekracza 150 % ustawowego kryterium dochodowego tj. kwoty 813 zł,
- b. rodziny, których dochód na osobę w rodzinie nie przekroczył 130 % kryterium dochodowego tj. kwoty 592,80 zł na osobę w rodzinie.

W przypadku przyznawania pomocy **na zakup leków dla osób samotnych w wieku poprodukcyjnym** (kobieta od 60. roku życia lub mężczyzna od 65. roku życia), których dochód nie przekraczał 200 % ustawowego kryterium dochodowego tj. kwoty 1 084 zł.

Prawo do pomocy w formie **bezpłatnych posiłków miały dzieci w szkołach podstawowych, gimnazjach i szkołach ponadpodstawowych** z rodzin, w których dochód na osobę w rodzinie nie przekroczył 200 % kryterium dochodowego tj. kwoty 912 zł na osobę w rodzinie.

Pomoc świadczona była także **bez względu na posiadany dochód** w zakresie m.in. pracy socjalnej, asystenta rodziny i osób bezdomnych, interwencji kryzysowej, pieczy zastępczej.

1.2. Struktura MOPS

Struktura Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej była na bieżąco dostosowywana do zmian ustawowych oraz potrzeb wynikających z realizowanych zadań. MOPS realizuje działania w zakresie pomocy społecznej w Sopocie, diagnozuje i tworzy kompleksowy system odpowiadający potrzebom w mieście. W ramach systemu na terenie Sopotu działa Dom Pomocy Społecznej oraz Dzienny Dom Pobytu tworzący Sopotkie Centrum Seniora. Część zadań realizowanych w ramach systemu została zlecona organizacjom pozarządowym i kościelnym w otwartym konkursie ofert lub następował zakup usługi zgodnie z *ustawą Prawo zamówień publicznych*.

MOPS realizował zadania organizatora rodzinnej pieczy zastępczej zapewniając opiekę dzieciom w rodzinach zastępczych. W Sopocie działa Dom Dziecka „Na Wzgórzu” w ramach instytucjonalnej pieczy zastępczej.

W dniu 31.12.2013 r. w MOPS Sopot zatrudnionych było 98 osób na 88 etatach. W skład struktury organizacyjnej wchodziły m.in.:

- Dział Pracy Socjalnej,
- Dział Pieczy Zastępczej
- Punkt Interwencji Kryzysowej,
- Dział Pomocy Seniorom i Osobom Niepełnosprawnym,
- Dział Świadczeń,
- Środowiskowy Dom Samopomocy – Ośrodek Adaptacyjny,
- Dział Świadczeń Rodzinnych i Funduszu Alimentacyjnego,
- Dział Finansowo – Księgowy,
- Dział Strategii i Rozwoju,
- Dział Administracyjno – Techniczny.

W ostatnim dniu roku liczba pracowników socjalnych wykonujących zadania gminy wynosiła 18 (w tym 2 etaty pracowników socjalnych były finansowane ze środków Unii Europejskiej do sierpnia 2013 roku). Średni rejon pracownika socjalnego wynosił 1 991 mieszkańców. Standard maksymalnie 2 000 mieszkańców na jednego pracownika socjalnego został osiągnięty.

Wszyscy pracownicy merytoryczni posiadali odpowiednie kwalifikacje zawodowe. Pracownicy socjalni posiadali kierunkowe wykształcenie, w tym wyższe o kierunku praca socjalna. Trzy czwarte pracowników MOPS legitymowało się wykształceniem wyższym. Pracownicy uczestniczyli w szkoleniach podnoszących kwalifikacje i umiejętności.

MOPS udzielał pomocy na podstawie decyzji administracyjnych w oparciu o rodzinny wywiad środowiskowy, z wyłączeniem pomocy w formie m.in. pracy socjalnej, poradnictwa, udziału w grupach wsparcia, sesjach terapeutycznych, spotkaniach integracyjnych, pobytu w placówce wsparcia dziennego, udziału w zajęciach Klubu wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Tabela nr 1. Liczba wydanych decyzji administracyjnych i odwołań.

Wyszczególnienie		Liczba
1.	Liczba wydanych decyzji ogółem	9 461
	z tego:	
	Liczba wydanych decyzji administracyjnych w zakresie pomocy społecznej, wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej	7 418
	Liczba wydanych decyzji w związku z realizacją ustawy o świadczeniach rodzinnych z funduszu alimentacyjnego oraz ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów.	2 043
2.	Liczba odwołań od decyzji	22
	z tego:	
	Liczba decyzji oczekujących na rozpatrzenie	22
	Liczba odwołań, które utrzymano w mocy	2

1.3. Finansowanie zadań

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sopocie oraz jednostki organizacyjne realizowały zadania wynikające z *ustawy o pomocy społecznej, ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej* oraz innych ustaw. Ogółem na wszystkie zadania w tym zakresie przeznaczono **8,8 %** środków budżetu miasta. Wydatki obejmują Rozdział 852 bez dodatków mieszkaniowych, wybrane pozycje w Rozdziałach 851 i 853 w zakresie działania MOPS.

⇒ **Zadania realizowane na podstawie ustawy o pomocy społecznej oraz ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej**

MOPS realizował zadania wynikające z *ustawy o pomocy społecznej, ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej* ze środków własnych Gminy Miasta Sopotu i dotacji z Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego. W wyniku konkursu 3 projekty były współfinansowane ze środków Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej oraz 2 projekty ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego, na ogólną kwotę 525 460 zł. Zadania z zakresu ww. ustaw realizowane były także przez inne jednostki organizacyjne: Dom Dziecka „Na Wzgórzu” i Dom Pomocy Społecznej (Sopockie Centrum Seniora). 81,5 % środków ogółem na realizację tychże zadań pochodziło ze środków Miasta.

W 2013 roku zadania we wskazanym zakresie były realizowane bezpośrednio przez MOPS, inne jednostki organizacyjne lub zlecone zostały innym podmiotom. W drodze otwartego konkursu ofert ogłaszanego przez Prezydenta Miasta Sopotu zlecono realizację zadań 14 organizacjom pozarządowym i instytucjom kościelnym oraz na podstawie *ustawy Prawo zamówień publicznych* 6 podmiotom, na łączną kwotę 2 495 422 zł. Zadania w zakresie pomocy społecznej i aktywizacji społeczno – zawodowej realizowało na zlecenie łącznie 18 organizacji pozarządowych i instytucji kościelnych.

⇒ **Zadania realizowane na podstawie innych ustaw**

Zadania wynikające z ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej realizowano ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych i środków własnych Gminy Miasta Sopotu.

Zadania wynikające z ustawy o świadczeniach rodzinnych i ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów realizowano ze środków z Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego i środków własnych miasta Sopotu.

Tabela nr 2. Realizacja zadań przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej i jednostki organizacyjne pomocy społecznej w Sopocie (na podstawie ustawy o pomocy społecznej i innych ustaw; płatnikiem MOPS, Urząd Miasta Sopotu, jednostki organizacyjne).

Lp.	Wyszczególnienie	Wydatek (w zł)	procent ze środków miasta	procent ze środków z innych źródeł
OGÓŁEM ZADANIA REALIZOWANE PRZEZ MOPS I INNE JEDNOSTKI ORGANIZACYJNE		25 386 161	63,7	36,3
zadania z ustawy o pomocy społecznej oraz ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej ogółem		19 296 676	81,5	18,5
własne gminy o charakterze obowiązkowym		13 188 130	81,3	18,7
1.	zasiłki celowe (w tym na podstawie podwyższonego kryterium dochodowego w Sopocie), zasiłki okresowe, dożywianie (z programem Pomoc państwa w zakresie dożywiania), schronienie, sprawienie pogrzebu	1 419 413	85,4	14,6
2.	zasiłki stałe i składki na ubezpieczenie zdrowotne	1 784 068	0,0	100,0
3.	usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania i specjalistyczna opieka całodobowa	1 557 300	100,0	0,0
4.	kierowanie do domów pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności	774 950	97,9	2,1
5.	Dom Pomocy Społecznej w Sopocie	3 305 353	100,0	0,0
6.	prowadzenie MOPS	4 347 046	89,4	10,6
własne gminy		2 149 512	58,4	41,6
7.	zasiłki celowe specjalne	126 457	100,0	0,0
8.	ośrodki wsparcia (DDP, ŚDS-OA)	1 194 931	67,1	32,9
9.	placówka wsparcia dziennego	175 000	100,0	0,0
10.	asystenci rodziny	82 361	0,0	100,0
11.	projekt systemowy ze środków EFS	314 035	0,0	100,0
12.	zadania wspierane realizowane przez organizacje pozarządowe	127 000	100,0	0,0
13.	pozostałe zadania m.in. aktywizacja seniorów, zadania na rzecz środowiska lokalnego, projekt „PI Kontrakt na jakość” ze środków EFS	129 728	18,9	81,1
zlecone z zakresu administracji rządowej realizowane przez gminę		169 518	0,0	100,0
13.	specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi	169 518	0,0	100,0
własne powiatu		3 767 240	99,4	0,6
14.	opieka w rodzinach zastępczych, udzielanie pomocy pieniężnej na częściowe pokrycie kosztów utrzymania, usamodzielnienia dzieci z rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo - wychowawczych, pozyskiwanie nowych rodzin zastępczych	1 567 760	98,5	1,5
15.	opieka całodobowa - Dom Dziecka „Na Wzgórzu”	1 861 872	100,0	0,0
16.	interwencja kryzysowa, zapewnienie miejsc interwencyjnego pobytu, przeciwdziałanie przemocy	324 608	100,0	0,0
17.	zadania wspierane realizowane przez organizacje pozarządowe	13 000	100,0	0,0
zlecone z zakresu administracji rządowej realizowane przez powiat		22 276	0,0	100,0
18.	składki na ubezpieczenia zdrowotne wychowanków	12 308	0,0	100,0
19.	pomoc cudzoziemcom ze statusem uchodźcy	9 968	0,0	100,0
zadania spoza ww. ustaw ogółem		6 089 485	7,2	92,8
20.	świadczenie rehabilitacji społecznej	285 154	39,4	60,6
21.	świadczenia rodzinne, składki za ubezpieczenie, zaliczki alimentacyjne, fundusz alimentacyjny oraz działania wobec dłużników alimentacyjnych	5 804 331	5,7	94,3

2. KLIENCI MOPS

W dniu 31 grudnia 2013 roku Sopot liczył 35 843 mieszkańców (osoby stale zameldowane; na podstawie danych pozyskanych z Wydziału Obywatelskiego Urzędu Miasta Sopotu).

Klientami Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej były osoby korzystające na podstawie różnych ustaw.

⇒ Na podstawie ustawy o pomocy społecznej

W 2013 roku z różnych form pomocy w ramach zadań gminnych i powiatowych skorzystało zgodnie z *ustawą o pomocy społecznej*:

- a. **1 138 rodzin** tj. **6,2 % ogółu gospodarstw domowych** w Sopocie,
- b. **1 313 osób**, którym przyznano świadczenia w ramach zadań własnych i zleconych bez względu na ich rodzaj, formę, liczbę oraz źródło finansowania, tj. **3,7 % ludności** zamieszkującej w Sopocie,
- c. **996 rodzin**, którym udzielano pomocy w postaci pracy socjalnej.

UWAGA: Liczba rodzin podanych powyżej nie jest sumą ogółu rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej.

Tabela nr 3. Liczba osób i rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej (gminnych i powiatowych) ze względu na podział zadań.

Wyszczególnienie		Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	Liczba rodzin ogółem	Liczba osób w rodzinach
1.	Świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych i zadań własnych (bez względu na ich rodzaj, formę, liczbę oraz źródło finansowania)* w tym:	1 313	1 138	1 730
	świadczenia pieniężne	841	820	1 314
	świadczenia niepieniężne	670	599	970
2.	Świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych bez względu na ich rodzaj, formę i liczbę	25	24	32
3.	Świadczenia przyznawane w ramach zadań własnych bez względu na ich rodzaj, formę i liczbę	1 302	1 128	1 714
4.	Pomoc udzielana w postaci pracy socjalnej – ogółem	X	996	1 563
	w tym: wyłącznie w postaci pracy socjalnej	X	235	375

* wiersz 1 nie jest sumą wierszy poniżej

W porównaniu do roku poprzedniego liczba rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej wzrosła o 3,6 %, co spowodowane było także większą liczbą osób uprawnionych ze względu na wyższe kryterium dochodowe, ¼ więcej rodzin otrzymała wsparcie w formie pracy socjalnej.

Od ośmiu lat najczęstszą przesłanką do udzielenia pomocy była długotrwała lub ciężka choroba. Po raz pierwszy od 2006 roku ubóstwo było częstszą przesłanką niż niepełnosprawność, choć trzeba przyznać, że obie o podobnej częstotliwości. Liczba rodzin, którym udzielono pomocy z powodu trzech powyższych powodów wzrosła o między 6,5 a 9,9 %. Na uwagę zasługuje fakt, że w 2013 roku było więcej rodzin korzystających z tytułu bezrobocia (wzrost o 18,3 % ze 197 na 233 rodziny) i bezdomności (wzrost o 14,6 % ze 130 na 149 rodzin).

Tabela nr 4. Dominujące przesłanki do udzielania pomocy w ramach zadań własnych i zleconych w zakresie pomocy społecznej.

	Powód trudnej sytuacji życiowej*	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
1.	Ubóstwo	657	1 035
2.	Sieroctwo	0	0
3.	Bezdomność	149	158
4.	Potrzeba ochrony macierzyństwa	3	14
5.	w tym: wielodzietność	2	11
6.	Bezrobocie	233	486
7.	Niepełnosprawność	643	889
8.	Długotrwała lub ciężka choroba	850	1 200
9.	Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego	164	493
10.	w tym: rodziny niepełne	87	264
11.	w tym: rodziny wielodzietne	29	154
12.	Przemoc w rodzinie	17	42
13.	Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0	0
14.	Alkoholizm	71	94
15.	Narkomania	8	10
16.	Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	10	10
17.	Trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą	3	3
18.	Zdarzenie losowe	2	5
19.	Sytuacja kryzysowa	3	4
20.	Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0

* jedna rodzina może wystąpić w kilku rodzajach dysfunkcji

⇒ Na podstawie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

Główne zadania realizowane w ramach **wspierania rodziny**:

- a. praca z rodziną, w ramach której zdefiniowano m.in. pracę asystenta rodziny,
- b. pomoc w opiece i wychowaniu dziecka, w ramach której zdefiniowano m.in. działanie placówki wsparcia dziennego.

Wspieranie rodziny jest zadaniem gminy.

Tabela nr 5. Wspieranie rodziny.

WSPIERANIE RODZINY		
1.	Liczba asystentów rodziny	3
2.	Liczba rodzin, które korzystały z usług asystentów rodziny	34
3.	Liczba placówek wsparcia dziennego	1
4.	Liczba dzieci korzystających z placówki wsparcia dziennego	29

Pieczą zastępczą sprawowana jest w przypadku niemożności zapewnienia opieki i wychowania przez rodziców. Pieczę zastępczą organizuje powiat.

Tabela nr 6. Piecza zastępcza.

RODZINNA PIECZA ZASTĘPCZA		
1.	Liczba rodzin zastępczych na ostatni dzień roku w tym: Liczba rodzin zastępczych w Sopocie	64 45
2.	Liczba dzieci w rodzinach zastępczych na ostatni dzień roku w tym: Liczba dzieci w rodzinach zastępczych w Sopocie	90 55
INSTYTUCJONALNA PIECZA ZASTĘPCZA		
3.	Liczba placówek opiekuńczo – wychowawczych na ostatni dzień roku	1
4.	Liczba dzieci przebywających w placówce w ciągu roku (średniomiesięcznie 25 dzieci) w tym: Liczba dzieci z Sopotu	35 25
5.	Liczba dzieci umieszczonych w placówce po raz pierwszy w tym: Liczba dzieci z Sopotu	7 6

⇒ **Na podstawie ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych**

Realizacja zadań z zakresu rehabilitacji społecznej finansowanych ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych oraz z budżetu Gminy Miasta Sopotu zgodnie z *ustawą o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych* objęta:

- a. **175 osób niepełnosprawnych**, którym przyznano dofinansowanie do turnusów rehabilitacyjnych, likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych, dofinansowanie do sprzętu rehabilitacyjnego, przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych oraz dofinansowania kosztów uczestnictwa w warsztatach terapii zajęciowej,
- b. **7 opiekunów osób niepełnosprawnych**, którzy uczestniczyli w turnusach rehabilitacyjnych.

⇒ **Na podstawie ustawy o świadczeniach rodzinnych i ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów**

Realizacja świadczeń rodzinnych oraz świadczeń z funduszu alimentacyjnego na podstawie *ustawy o świadczeniach rodzinnych i ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów*:

- a. 1 152 rodziny średnio w miesiącu pobierały świadczenia rodzinne,
- b. 379 rodzin średnio w miesiącu pobierało zasiłek rodzinny,
- c. 165 rodzin średnio w miesiącu pobierało świadczenia z funduszu alimentacyjnego,
- d. 238 osób średnio w miesiącu było uprawionych do świadczeń z funduszu alimentacyjnego, w stosunku do których zasądzone zostało świadczenie alimentacyjne,
- e. **220 zarejestrowanych dłużników** alimentacyjnych w Sopocie **na koniec roku**.

3. ŚWIADCZENIA PIENIĘŻNE

W całym roku prowadzono pracę socjalną z 996 rodzinami. W ramach realizacji ustawy o pomocy społecznej wypłacano świadczenia pieniężne.

Wypłacanie zasiłku stałego i opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne są zadaniem własnym gminy o charakterze obowiązkowym finansowanym ze środków administracji rządowej. W porównaniu z rokiem poprzednim liczba osób pobierających zasiłki stały pozostała na niezmiennym poziomie, jednak w konsekwencji podwyższenia ustawowego kryterium dochodowego pomocy społecznej kwota świadczeń na ten cel wzrosła o 17,2 %.

Wypłacanie zasiłku okresowego jest zadaniem własnym gminy o charakterze obowiązkowym finansowanym ze środków własnych Miasta z dotacją administracji rządowej. Wydatki na zasiłki okresowe zmniejszyły się o 7,3 % w porównaniu do 2012 roku.

W celu zaspokojenia niezbędnej potrzeby bytowej może być przyznany zasiłek celowy. Miasto Sopot, traktując priorytetowo pomoc na dożywianie, dogrzanie mieszkań, zakup leków, szczególnie z uwzględnieniem zakupu leków dla osób starszych stosowało na podstawie Uchwał Rady Miasta podwyższone kryterium dochodowe uprawniające do przyznania pomocy na ww. cele. Miasto Sopot jako jedno z nielicznych w kraju stosuje podwyższone kryterium dochodowe uprawniające do zasiłku celowego na zakup leków oraz dogrzanie mieszkania.

Kwota wydatkowana na zasiłki celowe na podstawie ustawy i uchwał nieznacznie wzrosła, przy jednoczesnym spadku wydatków na specjalne zasiłki celowe (- 23,3 %), co odbierać można jako wynik podwyższenia ustawowego kryterium dochodowego i przejścia części osób z grupy przekraczających kryterium i z tego powodu korzystających poprzednio z zasiłków specjalnych.

Dożywianie prowadzone było w ramach Rządowego Programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” finansowanego ze środków własnych gminy oraz z dotacji rządowej. Ogółem z dożywiania skorzystało 209 dzieci, w tym z posiłków na podstawie decyzji skorzystało 165 dzieci i 44 dzieci bez decyzji. Łączny koszt posiłków dla dzieci wyniósł 106 724 zł, w tym z dotacji 31 189 zł. Każde dziecko zgłoszone przez pracownika socjalnego lub pedagoga szkolnego zostało objęte dożywianiem. Z posiłków dowożonych skorzystało 55 osób. Jednym z podmiotów realizującym zadanie *zapewnienie posiłków osobom w trudnej sytuacji życiowej, w tym posiłków dowożonych* była Caritas Archidiecezji Gdańskiej wyłoniona w otwartym konkursie ofert z kwotą rozliczonej dotacji 167 144 zł.

Tabela nr 7. Wydatki na wybrane świadczenia.

Wyszczególnienie		Liczba osób	Wydatek w zł
1.	Zasiłek stały ogółem w tym: dla osoby samotnie gospodarującej	354 331	1 647 321 1 570 622
2.	Zasiłek okresowy ogółem w tym: z powodu bezrobocia	55 36	86 812 58 320
3.	Zasiłek celowy i specjalne zasiłki celowe w tym: na podstawie uchwał podwyższających kryterium dochodowe na leki na podstawie uchwały podwyższającej kryterium dochodowe na pokrycie kosztów opału i dogrzanie mieszkania zasiłki specjalne celowe	723 86 65 208	890 403 32 999 38 990 126 457
4.	Opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne za 319 osób pobierających zasiłek stały, 5 osób objętych Indywidualnym programem zatrudnienia socjalnego w Centrum Integracji Społecznej oraz 1 osobę posiadającą status uchodźcy	325	136 938
5.	Dożywianie w tym: zapewnienie posiłku (w tym posiłku z dowozem) w tym: dla dzieci pomoc w formie posiłku dla dzieci nie wymagająca przeprowadzenia wywiadu środowiskowego pomoc w formie zasiłku celowego	903 266 164 44 721	463 114 216 375 90 721 16 003 230 736

W ramach współpracy z organizacjami pozarządowymi zgodnie z ustawą o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie zawarto umowy na realizację zadań wspieranych w zakresie pomocy rzeczowej i żywnościowej osobom i rodzinom o najniższych dochodach.

Na pomoc żywnościową udzielono dotacji Polskiemu Komitetowi Pomocy Społecznej Pomorski Zarząd Wojewódzki (dotacja 9 000 zł; pomoc udzielona 820 osobom, rozdysponowano 13 107,52 kg żywności o wartości 47 803 zł) oraz Związkowi Stowarzyszeń Pomorski Bank Żywności (dotacja 9 000 zł). Bank, oprócz rozdysponowania 336 paczek wśród 287 osób potrzebujących skierowanych przez MOPS, organizował także zbiórki żywności w sklepach na terenie Sopotu. Dotację w kwocie 3 000 zł otrzymało Stowarzyszenie Penitencjarne Patronat Oddział w Gdańsku na wsparcie 35 osób i rodzin osób opuszczających zakłady karne.

Z Towarzystwem Pomocy im. św. Brata Alberta Koło Gdańskie zawarto umowę (dotacja 12 000 zł) na prowadzenie pomocy w formie wydawania odzieży dla najuboższych mieszkańców Sopotu. Wydano około 1 000 kg odzieży używanej. W całym roku skorzystało 1 028 osób, w tym około 420 osób korzystało ze wsparcia systematycznie.

4. WSPARCIE OSÓB STARSZYCH I NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Miasto Sopot ze względu na strukturę wiekową mieszkańców, wśród których 26,6 % stanowią osoby w wieku poprodukcyjnym podejmował działania dostosowane do potrzeb tej grupy mieszkańców. Wsparcie Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej kierowane było szczególnie do osób niesamodzielnych, w tym starszych i niepełnosprawnych, którym niezbędna była pomoc zewnętrzna w celu poprawy funkcjonowania.

Celem pomocy społecznej było zaspokojenie podstawowych potrzeb dostosowanych do faktycznej sytuacji osoby. Formami pomocy dla osób niesamodzielnych przebywających w środowisku było korzystanie z **usług opiekuńczych** w miejscu zamieszkania (340 osób), możliwość skorzystania z dowozu posiłków (55 osób), otrzymywanie zasiłków celowych na zaspokojenie różnych potrzeb, w tym zasiłków na zakup leków. Sopot dostrzegając potrzeby tej grupy osób wprowadziło podwyższone kryterium dochodowe dla seniorów. Dla osób objętych usługami oraz ich opiekunów dostępne było również **poradnictwo psychologiczne w miejscu zamieszkania oraz poradnictwo prawne udzielane w siedzibie MOPS**. Wzmocniono kadrowo Dział Pomocy Seniorom i Osobom Niepełnosprawnym, co przełożyło się na zwiększenie częstotliwości kontaktów pracownika socjalnego z osobami objętymi wsparciem.

W roku sprawozdawczym podjęto we współpracy z innymi podmiotami wiele działań nakierowanych na rzecz wsparcia osób niesamodzielnych.

Zapewniano pomoc osobom starszym i niepełnosprawnym w organizacji życia, utrzymaniu sprawności fizycznej i psychicznej, podtrzymywaniu kontaktów z otoczeniem oraz podejmowano działania integrujące ze środowiskiem poprzez **zajęcia w ośrodkach wsparcia dziennego pobytu**, którymi w myśl *ustawy o pomocy społecznej* były Dzienny Dom Pobytu i Środowiskowy Dom Samopomocy – Ośrodek Adaptacyjny.

W sytuacji braku możliwości zapewnienia całodobowego wsparcia w miejscu zamieszkania, klienci kierowani byli do Domu Pomocy Społecznej w Sopocie lub do domów w innych powiatach. Po raz pierwszy od chwili uruchomienia Domu w ostatnim dniu roku 9 osób zakwalifikowanych oczekiwało na miejsce w DPS Sopot.

MOPS diagnozując potrzebę wsparcia osób starszych niebędących w systemie pomocowym podejmował działania skierowane do wszystkich mieszkańców Sopotu, jak i Trójmiasta poprzez realizowanie projektów otwartych, niezależnie od posiadanego dochodu. **Sopockie Targi Seniora**, podczas których przedstawiono ofertę produktów podmiotów publicznych i niepublicznych podwyższającą jakość życia osób starszych. Kontynuowano projekt *Kawiarnia dla seniora*, w którym osoby starsze zachęcane były do aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym.

Przeprowadzono akcję informacyjną **odwiedzając wszystkie osoby zameldowane w Sopocie w wieku 75 i więcej lat**. Pracownicy MOPS, członkowie Polskiego Związku Emerytów, Rencistów i Inwalidów dostarczali ulotki osobom w wieku 75 lat i więcej, zameldowanym w Sopocie. Wśród osób, które wyraziły zgodę przeprowadzono badanie ankietowe, którego celem była diagnoza dotycząca samodzielnego radzenia sobie w codziennym życiu.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, mając na uwadze strukturę wiekową miasta, poszerza swoją ofertę i dobiera różnorodne formy działań skierowanych do osób starszych będących w różnej kondycji, co przyczynia się do minimalizowania kosztów społecznych.

4.1. Usługi opiekuńcze

MOPS w Sopocie zapewniał usługi opiekuńcze osobom, które z powodu wieku, stanu zdrowia i niepełnosprawności wymagały pomocy osoby drugiej oraz tym, którym rodzina nie mogła takiej pomocy zapewnić. Wysokość odpłatności klienta za usługi uzależniona była od sytuacji rodzinnej osoby oraz jej dochodu lub dochodu na osobę w rodzinie. Usługi były świadczone bezpłatnie w przypadku, gdy dochód nie przekraczał ustawowego kryterium dochodowego zarówno dla osoby samotnej, jak i na osobę w rodzinie.

⇒ Usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania

Usługi opiekuńcze to forma wsparcia skierowana do osób niesamodzielnych, wymagających pomocy w zaspokojeniu codziennych potrzeb życiowych. Obejmuje opiekę higieniczną oraz w miarę możliwości zapewnienie kontaktów z otoczeniem. Pracownik socjalny wraz ze świadczeniobiorcą ustalał zakres, okres i miejsce świadczenia usług. Wysokość odpłatności świadczeniobiorcy regulowała Uchwała Rady Miasta Sopotu. Zapewnienie usług opiekuńczych jest zadaniem własnym gminy o charakterze obowiązkowym.

Usługi opiekuńcze są obecnie kluczową formą pomocy ze względu na prognozę demograficzną Sopotu oraz względy ekonomiczne w sytuacji konieczności zapewnienia całodobowej opieki. Mieszkańcy Sopotu mogą również korzystać z usług bez pośrednictwa MOPS.

Za pośrednictwem MOPS z usług opiekuńczych w całym roku skorzystało 340 osób, wśród których 72 osobom przyznano usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania po raz pierwszy. Średniomiesięcznie usługi świadczone były dla 250 osób. Średnia liczba godzin przypadająca na osobę wynosiła prawie dwie godziny dziennie. 14 osób korzystających z usług zostało umieszczonych w domu pomocy społecznej za pośrednictwem MOPS.

We wrześniu przeprowadzono badanie jakości świadczonych usług opiekuńczych na podstawie kwestionariusza wywiadu. Ankieterzy kontaktowali się ze wszystkimi świadczeniobiorcami nie posiadającymi zaburzeń demencyjnych i przeprowadzali wywiady z każdą chętną osobą. Łącznie przeprowadzono wywiady z 74 osobami, wśród których 66,2 % to osoby w wieku 80 i więcej lat. Ogólna ocena świadczonych usług jest wysoka.

Tabela nr 8. Ogólna ocena świadczonych usług opiekuńczych.

Wyszczególnienie		liczba osób	procent
1.	Liczba osób objętych badaniem	74	---
2.	Rozkład odpowiedzi na pytanie: Jak Pani/Pan ogólnie ocenia świadczoną usługę?	73	100,0 %
3.	bardzo dobrze	24	32,9 %
4.	dobrze	42	57,5 %
5.	ani dobrze, ani źle	7	9,9 %
6.	źle	0	0,0 %
7.	bardzo źle	0	0,0 %

Realizatorami usług były: Fundacja „Niesiemy Pomoc”, Polski Czerwony Krzyż Pomorski Zarząd Okręgowy oraz Polski Komitet Pomocy Społecznej Pomorski Zarząd Wojewódzki. Podmioty zostały wyłonione w drodze

otwartego konkursu ofert ogłoszonego przez Prezydenta Miasta Sopotu. Cena świadczenia godziny usług wynosiła drugi rok z rzędu 12,90 zł. Wydatki na realizację zadania wyniosły 1 468 175 zł. Odpłatność klientów stanowiła 27,8 % wydatków w roku sprawozdawczym, 3 osoby ponosiły pełną odpłatność za świadczone usługi, 23 osoby nie ponosiły żadnych kosztów z uwagi na bardzo niskie dochody. Średnia odpłatność za usługi wynosiła 3,60 zł za godzinę, średnia miesięczna odpłatność klienta nie przekraczała zasiłku pielęgnacyjnego, którego wysokość wynosiła 153 zł.

Część osób korzystających z usług zostało objętych teleopieką tj. systemem przywoławczym, w ramach którego klient noszący całodobowo przy sobie niewielki nadajnik w razie wypadku może nadać komunikat do centrali, która posiada informacje dotyczące możliwości pomocy ze strony sąsiadów, rodziny, wolontariuszy. Dyżurujący w centrali podejmuje stosowne działania w celu zapewnienia opieki – od zawiadomienia otoczenia po służby zewnętrzne – pogotowie, policję. Fundacja Innowacji Wspierających Samodzielność NIEZALEŻNI (poprzednia nazwa: Fundacja Innowacji Wspierających Niezależność Życia Seniorów EQUINOXE) zapewniła **system przywoławczy 18 osobom** w ciągu całego roku. 3 osoby zrezygnowały z powodu zmiany miejsca zamieszkania lub strachu przed urządzeniem. Powołane zostały komitety sąsiedzkie, zorganizowane zostały 3 spotkania informacyjne dla mieszkańców Sopotu pod hasłem *Poznaj swojego sąsiada*. **W ciągu całego roku osoby objęte teleopieką wykonały 50 połączeń interwencyjnych/nagłych, które skutkowały 36 interwencjami komitetów sąsiedzkich i 14 wezwaniami służb ratunkowych.** Zadanie zlecone w wyniku otwartego konkursu ofert z kwotą dotacji 12 000 zł.

⇒ **Inicjatywy na rzecz wsparcia osób niesamodzielnych**

Od kwietnia 2012 roku Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sopocie wraz Fundacją „Niesiemy Pomoc” oraz Firmą Doradczą „Spectrum” realizują **projekt PI Kontrakt na jakość – Innowacyjne rozwiązania w Gminie Sopot na rzecz kontraktowania usług społecznych**. Głównym celem projektu jest polepszenie współpracy lokalnych organizacji pozarządowych w obszarze świadczenia usług społecznych poprzez utworzenie, testowanie i przyjęcie do wdrożenia modelu innowacyjnych rozwiązań na rzecz wieloletniego kontraktowania usług społecznych wzmacniających potencjał wyżej wymienionych podmiotów do realizacji usług w formie kontraktowania.

W roku sprawozdawczym rozpoczęto działania testujące, których głównym elementem były spotkania panelu dyskusyjnego (odbyto 1 225 godzin), łącznie wzięło w nim udział 25 osób – przedstawiciele Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego, Regionalnego Ośrodka Europejskiego Funduszu Społecznego w Gdańsku, Urzędu Miasta Sopot, Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gdyni, Sopocie, Rumi, Wejherowa, Sopotkiego Centrum Organizacji Pozarządowych, Uniwersytetu Gdańskiego, a także przedstawiciele stowarzyszeń i organizacji świadczących usługi społeczne na terenie trójmiasta – Fundacji *Niesiemy Pomoc*, Fundacja Regionalne Centrum Informacji z Gdańska, Stowarzyszenie Na Drodze Ekspresji, Polski Czerwony Krzyż, Polski Komitet Pomocy Społecznej.

W ramach spotkań panelów dyskusyjnych eksperci poddawali analizie dotychczas opracowaną wstępną wersję 4 innowacyjnych rozwiązań na rzecz wieloletniego kontraktowania usług społecznych. W trakcie dyskusji

rekomendowali zmiany, a także wprowadzali nowe elementy do wypracowanych wcześniej produktów. Bardzo ważną kwestią był fakt, iż wszyscy paneliści byli przedstawicielami różnych instytucji, co pozwoliło na analizę problemu z różnych perspektyw. Podczas paneli na bieżąco dyskutowane były wszystkie działania oraz efekty fazy testowania poszczególnych produktów. Na spotkania zapraszani byli także eksperci zewnętrzni, a więc osoby mające duże doświadczenie w pracy naukowej, merytorycznej w obszarze usług społecznych.

Drugim elementem działań testujących były warsztaty edukacyjno – szkoleniowe dla personelu świadczącego usługi społeczne (łącznie dla 60 osób), a także dla personelu organizującego usługi społeczne (10 osób). W trakcie warsztatów testowaniu podany został program edukacyjno – szkoleniowy wypracowany przez Partnera - Firmę Doradcą „Spectrum”.

W 2013 roku kontynuowano współpracę z Katedrą Inżynierii Biomedycznej Politechniki Gdańskiej w zakresie **projektu DOMESTIC - Domowy asystent osób starszych i chorych**, którego celem jest przeciwdziałanie wykluczeniu tychże osób z aktywnego udziału w życiu społecznym poprzez testowanie i wprowadzanie pilotażowych rozwiązań przeznaczonych do użycia domowego powstałych w wyniku prac naukowo – badawczych prowadzonych w ramach projektu. Docelowo MOPS wytypuje grupę osób starszych, niepełnosprawnych i chorych do udziału w pilotażowym wdrażaniu założeń projektu „Domestic”.

Pracownicy MOPS prowadzili **zajęcia szkolne**, których celem było podwyższenie poziomu wiedzy młodzieży sopockich szkół ponadgimnazjalnych **na temat starości**. Uczniowie definiowali starość jako fazę życia człowieka oraz dyskutowali na temat stereotypów dotyczących osób starszych, własnych wrażeń ze spotkań z seniorami. Podczas zajęć wskazywano na nieuchronność naturalnej fazy życia człowieka, jaką jest starość, podkreślając jej indywidualny przebieg, poruszano również aspekt przygotowania do starości tj. profilaktyki gerontologicznej. Zajęcia przeprowadzono z 4 klasami jednej ze szkół na terenie Sopotu.

⇒ **Specjalistyczne usługi opiekuńcze w ośrodkach wsparcia**

Specjalistyczne usługi opiekuńcze świadczone były w formie czasowej opieki całodobowej. Specjalistyczne usługi opiekuńcze stanowią element uzupełniający system opieki stacjonarnej w sytuacjach nagłych, kryzysowych związanych z koniecznością zapewnienia ciągłej opieki. Osoby korzystające z usług opiekuńczych w ośrodkach wsparcia ponosiły odpłatność w zależności od posiadanego dochodu (70 % uzyskiwanego dochodu, ale nie więcej niż stawka dzienna). Zapewnienie usług jest zadaniem własnym gminy.

W całym roku 11 osób objętych było usługami specjalistycznymi poza miejscem swego zamieszkania. Średnio w miesiącu usługi świadczone były dla 6 osób.

Podmiotem realizującym usługi na zlecenie MOPS było Centrum Usług Socjalnych i Wsparcia Stowarzyszenie na Rzecz Bezdomnych Dom Modlitwy AGAPE Nowy Staw wyłonione na podstawie *ustawy Prawo zamówień publicznych*. Koszt pobytu jednej osoby na dobę wynosił 40 zł, od 1 lipca 2013 roku 41,48 zł (miesięcznie około 1 200 zł). Całkowite wydatki gminy na realizację tego zadania wyniosły 89 126 zł. Odpłatność klientów wyniosła 13,3 % wydatków w roku sprawozdawczym.

⇒ **Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi**

Zadanie realizowane było przez gminę ze środków budżetu państwa na zlecenie administracji rządowej. Celem świadczenia specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania było wsparcie dostosowane do szczególnych potrzeb osób z zaburzeniami psychicznymi, w szczególności uczenie i rozwijanie umiejętności niezbędnych do samodzielnego życia, w tym zwłaszcza kształtowanie umiejętności zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych i umiejętności społecznego funkcjonowania, pomoc w załatwianiu spraw urzędowych, pomoc w gospodarowaniu pieniędzmi, pielęgnacja. Pracownik socjalny wraz ze świadczeniobiorcą, a w uzasadnionych przypadkach również wraz z opiekunem prawnym, ustalał zakres, okres i miejsce świadczenia usług. Wysokość odpłatności klienta za usługi uzależniona była od sytuacji rodzinnej oraz jego dochodu. Wysokość odpłatności regulowało rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej.

W całym roku w Sopocie świadczone usługi na rzecz 22 osób, w tym 3 osobom przyznano usługi po raz pierwszy. Średnio w miesiącu usługi świadczone były dla 19 osób. Średnia liczba godzin przypadająca na osobę wyniosła niespełna dwie godziny dziennie.

Usługi na terenie Sopotu świadczone były przez Polski Czerwony Krzyż Pomorski Zarząd Okręgowy wyłoniony w drodze otwartego konkursu ofert ogłoszonego przez Prezydenta Miasta Sopotu. Koszt wykonania jednej godziny usługi wynosił 18,14 zł. Ponadto opłacano usługi opiekuńcze świadczone na rzecz osoby całkowicie ubezwłasnowolnionej mieszkającej w innej gminie, której opiekunem prawnym był mieszkaniec Sopotu.

Całkowity koszt wykonania tego zadania wyniósł 169 518 zł. Odpłatność klientów, którym świadczone usługi na terenie Sopotu wyniosła 6,5 %.

⇒ **Wsparcie opiekunów osób chorych na chorobę Alzheimera**

W 2013 roku Gdańskie Stowarzyszenie Pomocy Osobom z Chorobą Alzheimera udzielało porad związanych z chorobą Alzheimera, w tym informacji o rozwoju choroby, sposobach pielęgnacji chorego, organizacji właściwej opieki i wsparcia opiekunów w ramach realizacji zadania zleconego z kwotą dotacji 2 000 zł. Porady udzielane były w siedzibie Stowarzyszenia w Sopocie, ul. Armii Krajowej 94, we wtorki i czwartki w godzinach 10.00 – 14.00. Mieszkańcom Sopotu udzielono 32 porady.

W ramach obchodów, przypadającego na 21 września, Światowego Dnia Osób z Chorobą Alzheimera w Sopocie odbył się pokaz edukacyjny – projekcja filmu „Nie zapomnij mnie”, w którym reżyser David Sieveking w unikalny sposób, nie bojąc się groteski i humoru, sportretował swoją matkę, która – jak miliony ludzi w Europie – zapadła na chorobę Alzheimera. Gdańskie Stowarzyszenie Pomocy Osobom z Chorobą Alzheimera oraz Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sopocie zorganizowali także z tej okazji spotkanie z opiekunami i członkami osób chorych na chorobę Alzheimera, którzy podzielili się swoim doświadczeniem ze sprawowania kilkunastoletniej opieki nad swoimi bliskimi chorymi, zadawali pytania oraz dowiadywali się, gdzie można

zwrócić się o pomoc. Na spotkanie zaproszono również pracowników ochrony zdrowia i systemu pomocy społecznej, którzy w swojej codziennej pracy spotykają się z osobami chorymi na chorobę Alzheimera.

4.2. Ośrodki wsparcia

⇒ **Dzienny Dom Pobytu (DDP)**

Dzienny Dom Pobytu zaspokajał potrzeby bytowe i kulturalne, pomagał w korzystaniu ze świadczeń zdrowotnych osobom starszym i niepełnosprawnym, które kwalifikowały się do tej formy pomocy, z uwzględnieniem m.in. ich sprawności psychofizycznej.

Wśród zajęć odbywających się codziennie znajdowały się: zajęcia manualne, plastyczne, gimnastyka oraz gry umysłowe. Trzy razy w tygodniu oferowana była muzykoterapia, w tym zajęcia taneczne z zumbą, przynajmniej raz w tygodniu zajęcia kulinarne. Podczas całego roku organizowane były festyny i zabawy okolicznościowe, wyjścia do kina, teatru i galerii, wyjazdy do innych placówek. Nawiązano bliższą współpracę z przedszkolami umożliwiając wspólne spotkania seniorów i dzieci. Na terenie Dziennego Domu odbywały się festyny z różnych okazji i na różne tematy. Umożliwiano różnorodne formy spędzania czasu np. zwiedzanie Gdańska, udział w śmiechoterapii prowadzonej przez studentów Szkoły Wyższej Psychologii Społecznej w Sopocie, premierowe pokazy filmów, w tym wyreżyserowane przez Jerzego Afanasiewa.

W całym roku w zajęciach Dziennego Domu Pobytu uczestniczyło 36 osób, dodatkowo 9 osób korzystało wyłącznie z gorącego posiłku. Osoby korzystające z DDP ponosiły jedynie koszty za wyżywienie. Koszt jednego posiłku wynosił 9,06 zł. Odpłatność ustalana była na podstawie Uchwały Rady Miasta, a jej wysokość uzależniona była od dochodu uczestnika.

Całkowite wydatki na funkcjonowanie Dziennego Domu Pobytu wyniosły 678 161 zł. Odpłatność uczestników Domu wyniosła 4,3 % wydatków ogółem.

⇒ **Środowiskowy Dom Samopomocy – Ośrodek Adaptacyjny (ŚDS-OA)**

Ośrodek zapewniał osobom niepełnosprawnym intelektualnie możliwość rozwoju sprawności i umiejętności psychofizycznych poprzez realizację programu zajęć terapeutycznych i rehabilitacyjnych z zakresu: uspołecznienia, usamodzielnienia, wdrażania do pracy, nauki gospodarowania własnymi środkami finansowymi, samoorganizacji czasu wolnego, rozwijania ekspresji artystycznej, doskonalenia sprawności intelektualnej, usprawnienia fizycznego, rehabilitacji i sportu. Głównym celem realizowanego programu zajęć było zapewnienie szeroko rozumianej adaptacji osób z zaburzeniami do życia społecznego. Zajęcia w ŚDS-OA zapewniały osobom niepełnosprawnym możliwość podtrzymywania nabytych już umiejętności, rozwijania samodzielności życiowej, wyzwalania aktywności i kreatywności artystycznej. Zajęcia odbywały się w pracowniach: kulinarnej, terapii zajęciowej, wyrobu świec, rękodzieła. Uzupełnieniem działań terapeutycznych było zapewnienie uczestnikom kompleksowej opieki socjalnej, pielęgniarstwa i pedagogiczno –

psychologicznej. Ośrodek realizował program wspierania rodzin osób niepełnosprawnych intelektualnie poprzez konsultacje, poradnictwo, organizację wspólnych imprez. W ramach działania "Teatru Ubogi Relacji" przygotowano przedstawienie „Coś jest czegoś nie ma” oraz „Karol jeden z nas”, które prezentowano podczas licznych występów, także za granicą. Zespół ludowy stwarzał możliwości artystycznego i osobistego spełnienia się osób z niepełnosprawnością intelektualną. Repertuar zespołu pochodził z różnych regionów Polski, w tym z Kaszub i został dobrany w taki sposób, aby każdy z uczestników mógł podołać trudom wykonawczym tego repertuaru, zarówno w warstwie wokalne jak i choreograficznej. Dużą rolę odgrywały także zajęcia, których celem było usprawnianie fizyczne uczestników ŚDS-OA – poprzez kształtowanie poprawnej postawy ciała (co niweluje niektóre dolegliwości bólowe), zwiększenie aktywności ruchowej i rozwijanie wydolności fizycznej. W spotkaniach z doradcą zawodowym i psychologiem w ramach Klubu pracy Bizon uczestniczyło uczestników. Głównym celem tego projektu było wsparcie osób niepełnosprawnych w utrzymaniu swojego zatrudnienia.

Liczba osób, które uczestniczyły w zajęciach w całym roku wyniosła 39, w tym 5 osób spoza Sopotu. Pobyt w Ośrodku był odpłatny. Średni miesięczny koszt pobytu w ośrodku wynosił 1 229,35 zł. Całkowite wydatki na funkcjonowanie Ośrodka wyniosły 516 770 zł, w tym 393 600 zł z dotacji ze środków budżetu państwa (76,2 % wydatków). Odpłatność uczestników wyniosła 3,5 % wydatków ogółem.

W ramach Środowiskowego Domu Samopomocy – Ośrodka Adaptacyjnego prowadzone były zajęcia w **Klubie wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi**. Spotkania odbywały się cztery razy w tygodniu w godzinach popołudniowych (2012 – trzy razy w tygodniu). Organizowano m.in. zajęcia z psychologiem, wyjścia do kina, grę w szachy oraz rozpoczęto naukę języka angielskiego. W całym roku w zajęciach uczestniczyło 15 osób. Klub pełnił funkcję integrującą środowisko lokalne. W zajęciach brali udział okoliczni mieszkańcy.

W 2013 roku w otwartym konkursie ofert Stowarzyszeniu „Na Drodze Ekspresji” przyznano dotację w wysokości 10 000 zł na realizację zadania *Centrum STER Aktywizacja zawodowo – społeczna osób niepełnosprawnych intelektualnie z zaburzeniami psychicznymi*, w ramach którego współfinansowano 3 trenerów pracy wspierających zatrudnione osoby niepełnosprawne intelektualnie w miejscach ich aktywności zawodowej. Poziom wsparcia dostosowany był do uczestników projektu. W środowiskach pracowniczych osoby postrzegane były jako pełnoprawni pracownicy. Łącznie 6 osób niepełnosprawnych objętych było wsparciem trenera pracy.

4.3. Domy pomocy społecznej

Osobie wymagającej całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, nie mogącej samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, której nie można zapewnić niezbędnej pomocy np. w formie usług opiekuńczych, przysługuje prawo do pobytu w domu pomocy społecznej. Pobyt w domu pomocy społecznej jest ostatecznością, po wyczerpaniu wszystkich form pomocy środowiskowej. Dom pomocy społecznej świadczy usługi bytowe, opiekuńcze, wspomagające i edukacyjne na poziomie obowiązującego

standardu, w zakresie i formach wynikających z indywidualnych potrzeb osób w nim przebywających. Organizacja domu pomocy społecznej, zakres i poziom usług świadczonych przez dom uwzględnia w szczególności wolność, intymność, godność i poczucie bezpieczeństwa mieszkańców domu oraz stopień ich fizycznej i psychicznej sprawności.

Osoby kierowane są do domu pomocy społecznej odpowiedniego typu, zlokalizowanego jak najbliżej miejsca zamieszkania osoby kierowanej. Osoby przebywające w domu pomocy społecznej ponoszą odpłatność w zależności od wysokości posiadanego dochodu (70 % uzyskiwanego dochodu, jednak nie więcej niż pełny koszt utrzymania w danej placówce). Pozostałą kwotę do wysokości kosztów utrzymania w placówce dopłacają w kolejności: małżonek, zstępni przed wstępnymi lub inni, a następnie gmina, która skierowała osobę do domu. Taka zasada obowiązuje wobec osób skierowanych do placówek po 1 maja 2004 roku. Pobyt osób przebywających w domach pomocy społecznej skierowanych przed 1 maja 2004 roku finansowany był z dotacji rządowej za pośrednictwem powiatów, na terenie których usytuowane są domy pomocy społecznej (w 2013 roku do pobytu 1 osoby skierowanej przez Gminę Sopot przed 1 maja 2004 roku przekazywana była dotacja za pośrednictwem gminy ze środków rządowych).

W domach pomocy społecznej różnego typu w całym 2013 roku przebywały łącznie 163 osoby niezależnie od czasu, kiedy zostały skierowane. W dniu 31.12.2013 r. w domach przebywało 129 osób, spośród których 89 (stanowiących 69 %) to osoby w podeszłym wieku i przewlekle somatycznie chore. W całym roku umieszczono 39 nowych osób w domach pomocy społecznej różnego typu.

Tabela nr 9. Liczba osób przebywających w domach pomocy społecznej.

Wyszczególnienie		Liczba osób przebywających w ciągu 2013		Liczba osób przebywających na 31.12.2013	
		wszystkie osoby	w tym: skierowani po 1 maja 2004 r.	wszystkie osoby	w tym: skierowani po 1 maja 2004 r.
1.	Przebywający w domach pomocy społecznej	163	145	129	112
2.	dla osób w podeszłym wieku	67	66	49	48
	w tym: DPS w Sopocie	64	64	46	46
3.	dla osób przewlekle somatycznie chorych	56	52	40	37
	w tym: DPS w Sopocie	50	50	35	35
4.	dla osób przewlekle psychicznie chorych	26	20	26	20
5.	dla osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie	12	5	12	5
6.	dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie	1	1	1	1
7.	dla osób niepełnosprawnych fizycznie	1	1	1	1

Średni okres oczekiwania na miejsce w domu pomocy społecznej np. dla osób z zaburzeniami psychicznymi wynosił około 2,5 roku, dla osób przewlekle somatycznie chorych około 2,5 miesiąca.

Wydatki na utrzymanie 31 mieszkańców Sopotu w **DPS wszystkich typów na terenie innych powiatów** (bez DPS w Sopocie) ze środków gminnych wraz z alimentami wyniosły 774 950 zł (w tym dotacja 16 316 zł). Całkowity miesięczny koszt utrzymania jednego miejsca w domu wynosił od 2 598 zł do 3 399 zł w zależności od typu domu i ustalany był on przez organ prowadzący. Średnia dopłata gminy do utrzymania jednej osoby wyniosła około 2 190 zł miesięcznie.

⇒ Dom Pomocy Społecznej w Sopocie

Dom Pomocy Społecznej przeznaczony jest tylko dla mieszkańców Sopotu, osób w podeszłym wieku oraz osób przewlekle somatycznie chorych. Dom zapewnia całodobową opiekę i pielęgnację osobom, które z powodu wieku lub choroby nie są w stanie samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu.

DPS dysponuje 83 miejscami, z czego 35 miejsc przeznaczonych jest dla osób przewlekle somatycznie chorych, 48 miejsc dla osób starszych. W całym roku w DPS w Sopocie przebywało 114 osób, 82 kobiety i 32 mężczyzn. 70 osób było w wieku 80 i więcej lat. Średnio w miesiącu w DPS mieszkali 82 osoby. W dniu 31 grudnia 2013 roku w Domu przebywało 35 osób przewlekle somatycznie chorych i 46 osób w podeszłym wieku. W całym roku po raz pierwszy umieszczono 34 osoby. 9 osób przewlekle somatycznie chorych zakwalifikowanych oczekiwało na miejsce w DPS Sopot.

Z zajęć otwartych dla mieszkańców Sopotu korzystało około 200 osób tygodniowo. Dla mieszkańców dostępna była także sala rehabilitacyjna, gdzie realizowana była fizykoterapia, kinezyterapia, ćwiczenia ogólnousprawniające.

Całkowite wydatki na utrzymanie Domu Pomocy Społecznej w Sopocie wyniosły 3 305 353 zł. Średni miesięczny koszt utrzymania jednej osoby w DPS wynosił 3 328,15 zł. Zgodnie z decyzjami odpłatność mieszkańców oraz wysokość alimentów na podstawie zawartych umów wyniosła 37,8 % wydatków. Średnia dopłata gminy do utrzymania jednej osoby wyniosła około 2 090 zł miesięcznie.

4.4. Rehabilitacja społeczna

MOPS realizował zadania z zakresu rehabilitacji społecznej finansowane ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych oraz z budżetu Gminy Miasta Sopotu na podstawie *Sopockiego programu wsparcia osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej* zgodnie z ustawą o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Ogółem wydatkowano 285 154 zł na rehabilitację społeczną (spadek kwoty o 26,6 % w porównaniu z rokiem poprzednim, 2012 – 388 398 zł), co skutkowało spadkiem liczby osób objętych dofinansowaniem (2013 rok – 175 osób; 2012 rok – 225 osób niepełnosprawnych). Środki finansowe PFRON zostały zmniejszone w znacznym stopniu w porównaniu do roku 2012, co zobrazowane jest na wykresie poniżej. Środki Miasta w roku sprawozdawczym stanowiły 39,4 % środków na rehabilitację społeczną.

W ramach zadania uczestnictwo osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych przyznano dofinansowanie tylko dzieciom i młodzieży niepełnosprawnej do 18. roku życia. W 2013 roku nie wpłynęły wnioski o dofinansowanie usług tłumacza języka migowego lub tłumacza przewodnika, które jest zadaniem nowym w ramach rehabilitacji.

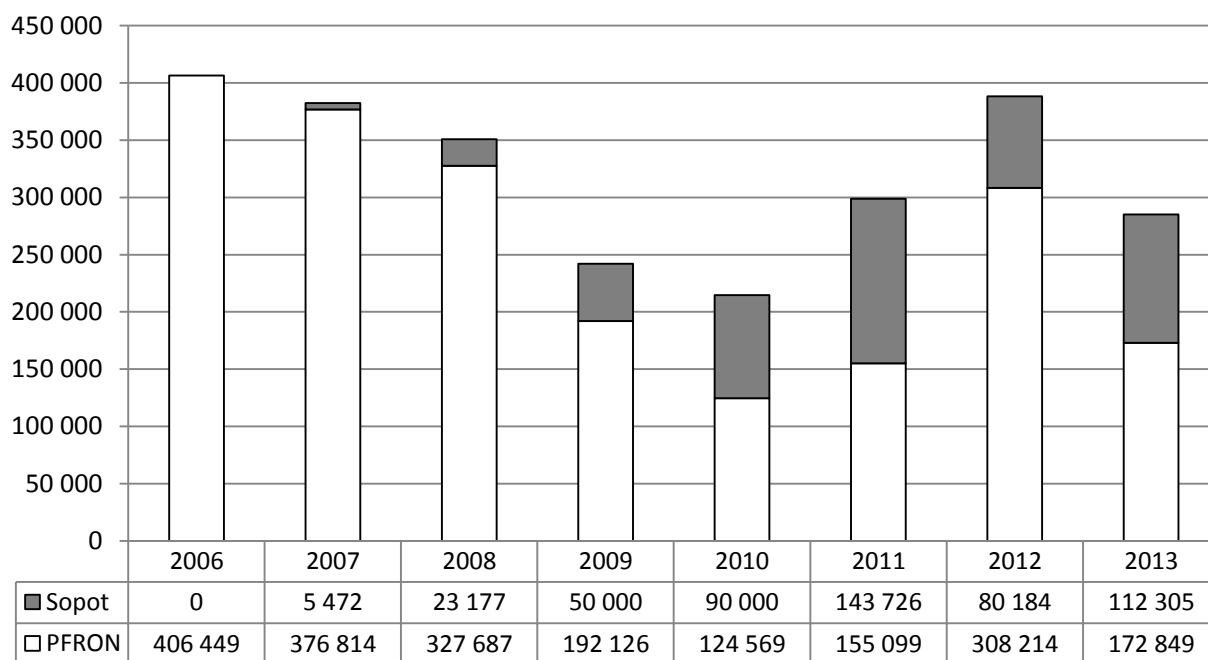
Dwie trzecie wszystkich osób niepełnosprawnych korzystających z rehabilitacji społecznej było w wieku poprodukcyjnym, a o połowę spadła liczba osób niepełnoletnich (2013 – 13; 2012 – 28).

Tabela nr 10. Rehabilitacja społeczna.

Zadanie		razem	ze środków Miasta	ze środków PFRON
REHABILITACJA SPOŁECZNA OGÓŁEM		285 154 zł	112 305 zł	172 849 zł
		175 osób*	---	---
1.	Dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych	12 653 zł	---	12 653 zł
		15 osób (z opiekunami)	---	15 osób (z opiekunami)
2.	Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym na podstawie odrębnych przepisów	130 842 zł	15 000 zł	115 842 zł
		137 osób*	37 osób	126 osób
3.	Dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych, w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych	124 253 zł	79 899 zł	44 354 zł
		34 osoby*	25 osób	10 osób
4.	Dofinansowanie kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej	17 406 zł	17 406 zł	---
		10 osób	10 osób	---

*liczba ogółem nie jest sumą wierszy poniżej ani kolejnych kolumn

Wykres nr 2. Środki finansowe na realizację rehabilitacji społecznej w latach 2006 – 2013.

4.5. IV Sopotkie Targi Seniora *Żyj zdrowo i aktywnie*

Sopotkie Targi Seniora to jedyna w Polsce północnej profesjonalna impreza wystawiennicza o charakterze edukacyjno – kulturalnym dedykowana osobom starszym. IV Targi odbyły się w dniach 19 – 20 października 2013 roku pod hasłem *Żyj zdrowo i aktywnie*. Głównym celem było inspirowanie do podjęcia aktywnego stylu życia zarówno przez seniorów, jak i młodych ludzi (przygotowanie do starości), dlatego też oprócz stoisk z ofertami, zaproponowano uczestnikom różne formy aktywności, które mają wpływ na proces

pomyślnego starzenia się – aktywność fizyczna, umysłowa jak i w sfera kontaktów społecznych i towarzyskich. Targi Seniora były miejscem, gdzie młodszy i starsi mogli się spotkać, inspirować i wspólnie szukać pomysłów, jak zapewnić seniorom dobrą jakość życia, jak żyć zdrowo i aktywnie, aby jak najdłużej zachować samodzielność oraz co robić, aby jesień życia była dobrym i spełnionym czasem. Celem Targów było również przełamywanie stereotypowego postrzegania ludzi starszych jako niepełnowartościowych i niezaradnych, pokazanie potencjału, jaki wnoszą do społeczeństwa, a także zwrócenie uwagi na kwestię starzenia się społeczeństwa.

Wstęp na Targi był bezpłatny. Seniorzy oraz ich rodziny zostali zaproszeni do odwiedzenia Targów za pośrednictwem lokalnych mediów oraz akcji informacyjnej w całym województwie pomorskim. Wysłano zaproszenia do organizacji skupiających seniorów: klubów seniora, domów pomocy społecznej, Uniwersytetów Trzeciego Wieku.

Ponad 60 wystawców – firm, instytucji i organizacji – prezentowało bogatą ofertę produktów i usług skierowanych do osób starszych. Oferta wystawców była podzielona na 7 grup tematycznych: Zdrowie i uroda, Sprzęt rehabilitacyjny i ułatwiający codzienne życie, Hobby i wypoczynek, Prawo i finanse, Edukacja, Zdrowa żywność, Usługi wspierające.

W ciągu dwóch dni w wydarzeniu wzięło udział około 4 000 uczestników.

Odwiedzający Targi, poza zwiedzaniem stoisk wystawienniczych, mogli również skorzystać z dodatkowych aktywności m.in. warsztatów plastycznych i florystycznych, badań profilaktycznych w audiobusie i osteobusie, gier: kręgli, buli, labiryntu na orientację. Prowadzone były także bezpłatne badania: pomiaru tkanki tłuszczowej, ciśnienia krwi, poziomu cukru, poziomu tlenu węgla w wydychanym powietrzu u palaczy, wzroku, słuchu, gęstości kości, stóp, cery. Umożliwiono skorzystanie ze spirometrii, kinesiotapingu, masażu oraz nauki samobadania piersi na fantomie. Ponadto prowadzone były konsultacje i porady: dietetyka, fizjoterapeuty, rehabilitanta, ortopedy, podologa, stomatologa, stylistki, wizażystki, prawnika, specjalistów w zakresie świadczeń emerytalno – rentowych oraz ubezpieczeń społecznych.

W ramach programu kulturalno – rozrywkowego zaprezentował się m.in. kabaret literacki „Słońce w kapeluszu” w wykonaniu Formacji Nowoczesny Senior, można było posłuchać recitalu niezapomnianych przebojów, wykładu kulturalnego, a także obejrzeć pokazy taneczne i samoobrony.

Uczestnicy Targów wybrali najlepsze oferty dedykowane seniorom, które uhonorowali tytułem "Przyjazny Seniorom" – krem przeciwzmarszczkowy AA Złota Kuracja 60 + (Oceanic), badanie densytometryczne kości w osteobusie (Centrum Medyczne Św. Łukasza) oraz zumba – połączenie gimnastyki, tańca i śpiewu (Sopockie Centrum Seniora).

IV Sopockie Targi Seniora zostały zorganizowane przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej oraz Fundację Innowacji Wspierających Samodzielność NIEZALEŻNI. Minister Pracy i Polityki Społecznej, Marszałek Województwa Pomorskiego, Wojewoda Pomorski oraz Prezydent Miasta Sopotu objęli Targi patronatem honorowym.

4.6. Kawiarnia dla Seniora

Projekt *Kawiarnia dla Seniora* rozpoczął się w marcu 2009 roku. Celem *Kawiarni dla seniora* od początku realizacji było przełamywanie stereotypów myślenia na temat starości, zachęcenie osób starszych do większej aktywności oraz nawiązanie współpracy z lokalnymi przedsiębiorcami. Do 2013 roku zorganizowano 5 edycji. Każda osoba zameldowana w Sopocie w wieku poprodukcyjnym mogła odebrać w MOPS dwa karnety, by odwiedzić kawiarnię z inną osobą spełniającą warunki uczestnictwa w projekcie. Karnet upoważniał do zakupu filiżanki kawy lub herbaty (za symboliczną złotówkę) ufundowaną przez sopockich restauratorów w określonych godzinach. Projekt stał się rozpoznawalny i był wysoko ceniony przez seniorów. Prawie ¾ osób brało udział w kolejnych edycjach.

W każdej edycji w latach 2009 – 2013 wzięło udział między 260 a 460 osób. Współpracę w każdej edycji nawiązano z 4 – 5 restauratorami.

Od listopada 2013 roku do korzystania z napojów w promocyjnej cenie upoważnione są wszystkie osoby posiadające *Kartę sopocką* w wieku poprodukcyjnym, co miało przyczynić się do większej powszechności projektu.

4.7. Akcja informacyjna i badanie ankietowe 75+

Założeniem BADANIA MIESZKAŃCÓW SOPOTU W WIEKU 75 i więcej lat był kontakt z osobami we wskazanym wieku w celu ich diagnozy i przekazania im informacji na temat form pomocy w Mieście. Z punktu widzenia służb prowadzone badanie dało szansę na perspektywiczne patrzenie na starzenie się miasta.

W demograficznych definicjach, w których wiek demograficzny to liczba przeżytych lat, próg wieku 75 lat wskazywany jest jako początek wieku starczego (klasyfikacja Światowej Organizacji Zdrowia WHO) lub starości zaawansowanej (według Kazimierza Dzienio). Jest to wiek, w którym już mogą, ale nie muszą, intensyfikować się problemy wynikające z wieku zmuszające do szerszego wsparcia.

Nawiązując kontakt z mieszkańcami w trakcie badania MOPS chciał zdiagnozować, jak osoby starsze radzą sobie w codziennym życiu – czy są w stanie wyjść po zakupy, samodzielnie przygotować sobie posiłki lub wykonać prace domowe. Diagnoza ta była w oparciu o skalę złożonych czynności życia codziennego według skali Lawtona (Instrumental Activities of Daily Living, IADL).

Ponadto, w centrum zainteresowania badań leżała także kwestia, jak same osoby starsze i ich rodziny dają sobie radę z zapewnieniem opieki poza systemem pomocy społecznej – jak wiele osób korzysta z pomocy sąsiedzkiej czy pomocy rodziny dojeżdżającej do babci czy dziadka. Ważnym elementem jest także informacja jak kształtuje się pomoc ze strony prywatnych opiekunek tj. zatrudnianych w agencjach, organizacjach pozarządowych, polecanych przez znajomych czy opiekunek mieszkających wspólnie z osobą starszą – od jak dawna osoby starsze korzystają ze wsparcia opiekunki, w jakim natężeniu godzinowym i czy ponoszą z tego tytułu jakiegokolwiek koszty.

Drugim ważnym elementem badania było udostępnienie informacji w formie ulotek na temat dostępnych form pomocy w zakresie pracy środowiskowej i rehabilitacji społecznej w MOPS oraz innych organizacji współpracujących z MOPS. Poza pomocą świadczoną w MOPS m.in. wizyt psychologa, dofinansowaniem leków, rozszerzonej pomocy w ramach rehabilitacji społecznej przekazana została informacja nt. realizowanej przez partnera MOPS teleopieki – systemu przywoławczego szczególnie praktycznego dla osób mieszkających samotnie.

Odwiedzono 3 771 mieszkań, w których mieszkało 4 417 osób, wrzucono materiały informacyjne do każdej dostępnej skrzynki, zrealizowano 407 ankiet, w tym 283 wśród kobiet.

Tabela nr 11. Poziom sprawności przebadanych mieszkańców Sopotu w wieku 75 i więcej lat.

Wyszczególnienie		liczba osób	procent
1.	Wynik na skali IADL:	407	100,0%
2.	brak niesprawności	151	37,1%
3.	umiarkowana niesprawność	149	36,6%
4.	znaczna niesprawność	107	26,3%

62,9 % osób nie jest w pełni lub w ogóle wykonywać podstawowych czynności dnia codziennego, co naturalnie wskazuje na konieczność pomocy osób trzecich. Z wyników badań wypływa wniosek, iż z pomocy korzystają także osoby w pełni sprawne. Najczęstszym źródłem pomocy jest rodzina, zarówno mieszkająca razem, jak i osobno. Sąsiedzi są wsparciem dla 13,3 % osób. Opiekunki w różnym natężeniu wspomagają najstarszych mieszkańców, przy czym warto tu wskazać, że 4 osoby wskazały, że zamieszkują z opiekunką we własnym domu.

Tabela nr 12. Źródła pomocy dla mieszkańców Sopotu w wieku 75 i więcej lat.

Wyszczególnienie		liczba osób	procent
1.	Deklarowane źródła pomocy:	407*	100,0%
2.	korzystający z przynajmniej dwóch źródeł pomocy	309	75,9 %
3.	najbliższa rodzina (partner, dzieci, rodzeństwo) mieszkająca razem	153	37,6%
4.	najbliższa rodzina (partner, dzieci, rodzeństwo) mieszkająca osobno	128	31,4%
5.	dalsza rodzina	34	8,4 %
6.	sąsiedzi	54	13,3 %
7.	opiekunka na zlecenie pracownika socjalnego z MOPS	69	17,0 %
8.	opiekunka na zlecenie prywatne zatrudniona w organizacji pozarządowej	1	0,2 %
9.	opiekunka prywatna zatrudniona poza organizacją pozarządową np. w agencji	3	0,7 %
10.	opiekunka prywatna nie zatrudniona w agencji lub organizacji pozarządowej	61	15,0 %
11.	opiekunka mieszkająca ze mną w domu	4	1,0 %
12.	inna osoba	10	2,5 %

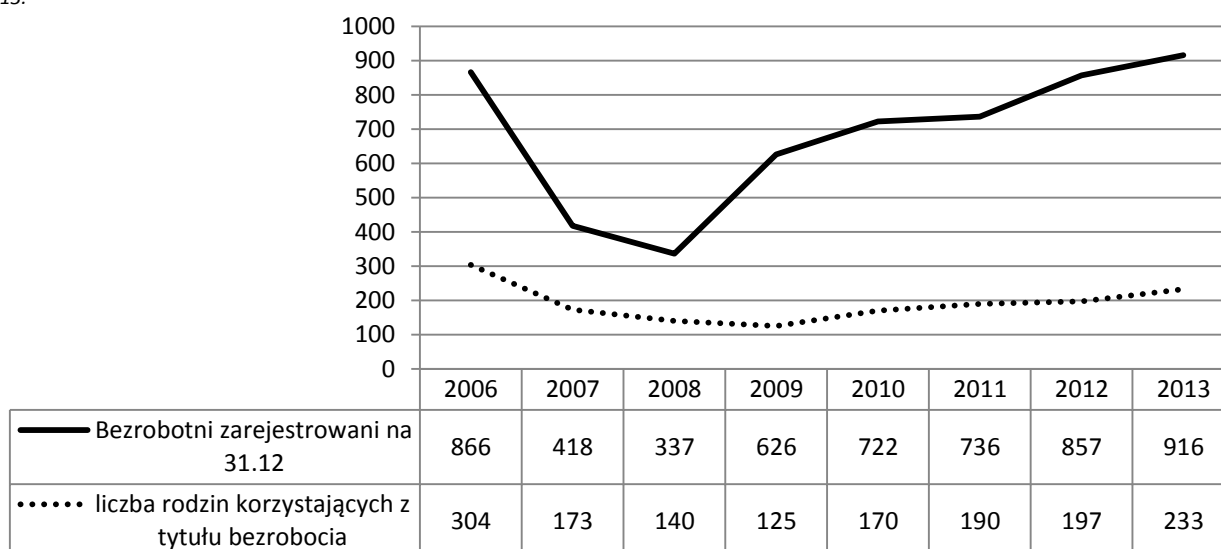
*liczba ogółem nie jest sumą wierszy poniżej

5. WSPARCIE OSÓB BEZROBOTNYCH I BEZDOMNYCH

Stopa bezrobocia w Sopocie w dniu 31 grudnia 2013 roku **wynosiła 4,9 %** i była wyższa o 0,3 % niż w analogicznym okresie roku poprzedniego. Sopot był trzecim w kolejności miastem pod względem najniższej stopy bezrobocia, po Poznaniu (4,1 %) i Warszawie (4,8 %). Liczba osób zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy wynosiła 931 mieszkańców Sopotu, w tym 916 osób posiadało status bezrobotnego oraz 15 osób posiadało status poszukującego pracy. 145 osób miało prawo do zasiłku. Z pomocy społecznej w całym roku z tytułu bezrobocia korzystały 233 rodziny (2012 – 197 rodzin). Wsparcie osób bezrobotnych i nieaktywnych zawodowo miało na celu zaktywizowanie osób do pracy poprzez pracę socjalną, poradnictwo specjalistyczne, kierowanie do prac społecznie – użytecznych, aktywizację społeczno – zawodową w Centrum Integracji Społecznej.

Grupą klientów głęboko wykluczonych są osoby bezdomne. Osoby te motywowano wieloma formami wsparcia w celu wywołania trwałej pozytywnej zmiany w ich życiu. W ramach pogłębionej pracy socjalnej zawierano Indywidualne Programy Wychodzenia z Bezdomności oraz kontrakty socjalne. Ponadto, ze względu na specyficzną sytuację miasta turystycznego, które cieszy się szczególną popularnością wśród osób bezdomnych w okresie letnim podejmowano działania mające na celu zmniejszenie zjawiska bezdomności i żebractwa na ulicach Sopotu. Przez cały rok prowadzony był systematyczny monitoring miejsc niemieszkalnych w Sopocie przez pracownika socjalnego wraz z funkcjonariuszem Straży Miejskiej, Policji. W roku sprawozdawczym przeprowadzono dwa badania socjodemograficzne osób bezdomnych. Choć oba badania prowadzone były inną metodą to wyniki wskazują, że na terenie Miasta przebywa około 96 osób bezdomnych.

Wykres nr 3. Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych i rodzin korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezrobocia w latach 2006 – 2013.

5.1. Doradztwo zawodowe

W 2013 roku Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sopocie kontynuował współpracę z Wojewódzkim Urzędem Pracy w Gdańsku, której celem było zwiększenie dostępności konsultacji z doradcą zawodowym dla osób z Trójmiasta. Na konsultacje zapisanych zostało 65 osób, spośród których 49 osób dotarło na spotkania. Przez cały rok odbywały się indywidualne konsultacje z osobami w różnej sytuacji na rynku pracy – zarejestrowanymi w powiatowych urzędach pracy, nieaktywnymi zawodowo, pracującymi. Tematyka konsultacji dotyczyła m.in.:

- tworzenia lub aktualizacji dokumentów aplikacyjnych,
- sposobów poszukiwania pracy,
- badania preferencji zawodowych,
- informacji na temat możliwości pozyskania środków na założenie indywidualnej działalności gospodarczej.

Pozyskane doświadczenie pokazuje, iż kontynuacja otwartego doradztwa zawodowego jest zasadna.

5.2. Prace społecznie – użyteczne

Zgodnie z obowiązującą *ustawą o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy* prace społecznie – użyteczne były stosowaną formą aktywizacji bezrobotnych klientów MOPS. W ramach prac osoby bezrobotne wytypowane przez pracowników socjalnych mogły przepracować maksymalnie dziesięć godzin tygodniowo, za które otrzymywały świadczenie nie pozbawiające ich prawa do świadczeń pomocy społecznej. Świadczenie wynosiło 8,00 zł za godzinę (do maja 7,70 zł) i było w 40 % finansowane przez Urząd Miasta Sopotu, a w 60 % przez Powiatowy Urząd Pracy w Gdyni. Miejsca wykonywania prac społecznie – użytecznych to: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Dom Dziecka „Na Wzgórzu”, Zespół Szkół Specjalnych nr 5, Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji, Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Uzdrowisko Sopot” oraz Sopotckie Centrum Seniora. W ramach prac wykonywane były przede wszystkim prace gospodarczo – porządkowe.

Tabela nr 13. Prace społecznie – użyteczne.

Wyszczególnienie		Liczba osób
1.	Skierowanie do prac społecznie – użytecznych	48
2.	Podjęcie prac społecznie – użytecznych w tym:	30
3.	Posiadanie orzeczenia o niepełnosprawności	21
4.	Podjęcie zatrudnienia na otwartym rynku pracy po pracach społecznie – użytecznych	2
5.	Nabycie uprawnienia do emerytury	1

Ze wszystkich osób wytypowanych przez pracowników socjalnych 62,5 % osób podjęło prace społecznie – użyteczne, rok wcześniej procent ten wynosił aż 93,6. Należy wspomnieć, że aż 70 % osób, które podjęły prace posiadało orzeczenie o niepełnosprawności (2012 – 21 %).

W 2013 roku Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej pracowało średnio 7 osób w miesiącu, przy czym w styczniu prace wykonywały 3 osoby, a w grudniu 10 osób ze względu na zapewnienie dodatkowych miejsc pracy w ramach realizowanego Sopotkiego Inkubatora Przedsiębiorczości Społecznej. Łącznie w roku wypracowano 3 024 godziny.

5.3. Projekt systemowy *Przyszłość w Twoich rękach*

Od maja 2008 roku MOPS realizował projekt systemowy *Przyszłość w Twoich rękach* współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego Program Operacyjny Kapitał Ludzki (Priorytet VII Promocja integracji społecznej, Działanie 7.1 Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji, Poddziałanie 7.1.1 Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez ośrodki pomocy społecznej). Ramowa umowa na realizację projektu zakończyła się 31 sierpnia 2013 roku.

Na rzecz beneficjentów w 2013 roku realizowano wsparcie z zakresu instrumentów społecznych, zawodowych i edukacyjnych tj. warsztaty i indywidualne konsultacje z psychologiem i doradcą zawodowym, trening readaptacji, korzystanie z mieszkania chronionego, uzyskiwanie wsparcia finansowego oraz udział w indywidualnie dobranym kursie zawodowym.

W roku sprawozdawczym podpisano 37 kontraktów socjalnych z 37 osobami. 30 osób skorzystało ze wszystkich indywidualnie dobranych form wsparcia.

W ramach całego projektu od 2008 do 2013 roku realizowane było upowszechnienie pracy socjalnej poprzez zatrudnienie dwóch pracowników socjalnych. Wśród beneficjentów były 83 osoby bezrobotne i 103 osoby nieaktywne zawodowo; 116 kobiet i 70 mężczyzn. Realizacja projektu pozwoliła na zastosowanie katalogu instrumentów wspierających, które wcześniej nie były realizowane przez MOPS w Sopocie. Dało to możliwość indywidualnego podejścia do beneficjentów i rozszerzonej pracy związanej z kontraktami socjalnymi. Pracownicy socjalni asystowali, wspierali i motywowali beneficjentów projektu. Prowadzili pracę metodą indywidualnych przypadków. Realizacja projektu umożliwiła zwiększenie zatrudnienia pracowników socjalnych. Dzięki realizacji projektu systemowego powstał Klub Samopomocy oraz dwa mieszkania chronione dla osób bezdomnych oraz wychowanków opuszczających rodziny zastępcze i placówki opiekuńczo wychowawcze. Prace adaptacyjne ww. lokali w 80 % były finansowane ze środków UE. Realizując projekt wypracowano skuteczne metody współpracy pomiędzy MOPS w Sopocie a Powiatowym Urzędem Pracy w Gdyni, co w dużym stopniu usprawniło przepływ informacji między instytucjami. Warto także zaznaczyć, że w projekcie osiągnięto wszystkie zakładane wskaźniki.

5.4. Centrum Integracji Społecznej

Przez cały rok pracownicy socjalni kierowali wybranymi klientami do Centrum Integracji Społecznej prowadzonego w Gdańsku – Nowym Porcie przez Towarzystwo Pomocy im. św. Brata Alberta Koło Gdańskie. Miasto Sopot dysponowało 3 miejscami dla klientów MOPS. W ramach CIS prowadzona była reintegracja społeczna i zawodowa osób wykluczonych bądź zagrożonych wykluczeniem społecznym. 6 osób zakwalifikowanych do udziału w zajęciach Centrum Integracji Społecznej (w tym 5 osób bezdomnych) w ramach Indywidualnego Programu Zatrudnienia Socjalnego podejmowało działania zmierzające do odbudowania i podtrzymania umiejętności uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej i pełnienia ról społecznych, a także zdolności do samodzielnego świadczenia pracy na rynku pracy. Kwota udzielonej dotacji na zadanie wspierane wyniosła 36 000 zł.

⇒ **Sopocki Inkubator Przedsiębiorczości Społecznej**

Miasto Sopot prowadziło intensywne działania prowadzące do uruchomienia *Sopockiego Inkubatora Przedsiębiorczości Społecznej (SIPS)*, w ramach którego realizowane będą działania umożliwiające wykluczonym członkom społeczności m.in. bezdomnym, długotrwale bezrobotnym, niepełnosprawnym samodzielne funkcjonowanie i powrót na rynek pracy. W Inkubatorze znajdą wsparcie w zakresie aktywizacji społecznej i zawodowej. Inkubator składać się będzie z 4 głównych podmiotów:

1. Centrum Integracji Społecznej- gdzie osoby wykluczone społecznie i długotrwale bezrobotne będą mogły nabyć nowe kwalifikacje i doświadczenie, a dzięki temu powrócić na rynek pracy,
2. Mieszkanie treningowe- gdzie zamieszkać będzie mogło 8 osób wychodzących z bezdomności,
3. Spółdzielnia Socjalna Kooperacja – firma, w której absolwenci CIS, mieszkańcy mieszkania treningowego, ale i inne osoby mające trudności na rynku pracy będą mogły znaleźć zatrudnienie przy realizacji różnego rodzaju komercyjnych i komunalnych zleceń (np. prace remontowo- budowlane, sprzątanie itp.)
4. Centrum Poszukiwania Pracy- gdzie mieszkańcy Sopotu uzyskają pomoc w poszukiwaniu pracy oraz wsparcie poprzez poradnictwo prawne i psychologiczne.

Inkubator powstanie w budynku dawnego młyna papierniczego przy ul. Młyńskiej 11, który zostanie przebudowany i rozbudowany na potrzeby SIPS.

W ramach *Rządowego programu wsparcia finansowego z Funduszu Dopłat tworzenia lokali socjalnych, mieszkań chronionych, noclegowni i domów dla bezdomnych* przyznano wsparcie finansowe na realizację inwestycji w kwocie 280 756 zł.

Sopocki Inkubator Przedsiębiorczości Społecznej łączy potencjał samorządu lokalnego oraz organizacji społecznych i wspólnot lokalnych wykorzystując zasoby i wiedzę wszystkich partnerów by jak najlepiej wspierać osoby potrzebujące pomocy. Pomoc jednak w Inkubatorze daleko odchodzi od tradycyjnej pomocy społecznej i nakierowana jest na aktywizację i wykorzystywanie możliwości i potencjału konkretnej osoby. Z Miastem Sopot przy projekcie powołania SIPS współpracowały różne organizacje m.in. Caritas Archidiecezji Gdańskiej, Towarzystwo Pomocy im. św. Brata Alberta Koło Gdańskie, Sopot International Rotary Club.

Sopot International Rotary Club wystąpił z wnioskiem do władz Rotary w Stanach Zjednoczonych o dofinansowanie kosztów zakupu wyposażenia do SIPS. Szacunkowa wartość wyposażenia ok. 100 000 zł. Darowizna ze strony Rotary została zaplanowana na 2014 rok.

Miasto Sopot podpisało list intencyjny z Towarzystwem Pomocy im. Św. Brata Alberta Koło Gdańskie, który jest podstawą dalszej współpracy przy powołaniu Centrum Integracji Społecznej.

W 2013 roku Rada Miasta Sopotu podjęła uchwałę w sprawie powołania Spółdzielni Socjalnej „Kooperacja”, której założycielami są Gmina Miasta Sopotu, Caritas Archidiecezji Gdańskiej oraz Towarzystwo Pomocy im. św. Brata Alberta Koło Gdańskie.

Powstanie Sopotkiego Inkubatora Przedsiębiorczości Społecznej od samego początku wspiera spółka AQUA Sopot. Zgodnie z umową pomiędzy Miastem a spółką, AQUA Sopot stworzyła, z osób wskazanych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sopocie oraz Powiatowy Urząd Pracy w Gdyni socjalne brygady budowlane złożone z osób długotrwale bezrobotnych oraz bezdomnych. Ich powrót do grona pracujących jest głównym celem programu reintegracji zawodowej.

Powstające w ramach przedsiębiorczości społecznej miejsca pracy są szczególnie wartościowe, bo otwarte dla osób niepełnosprawnych, długotrwale bezrobotnych, o niskich kwalifikacjach, którym wyjątkowo trudno jest wejść na rynek pracy i utrzymać się na nim. Sopotcki Inkubator Przedsiębiorczości Społecznej może stać się jednym z głównych instrumentów zwiększających szanse tych osób na aktywność i usamodzielnienie się.

5.5. Pomoc osobom bezdomnym

Pomoc osobom bezdomnym ma na celu zapewnienie podstawowych potrzeb, aktywizowanie i zmniejszanie wykluczenia społecznego tej grupy. W MOPS w Sopocie kompleksową pomocą osobom bezdomnym w 2013 roku zajmował się Zespół ds. Osób Bezdomnych działający w ramach Działu Pracy Socjalnej.

158 osób bezdomnych w całym roku skorzystało z różnych form pomocy udzielanych w MOPS w Sopocie. 10,8 % osób nie posiadało ostatniego zameldowania w Sopocie. Osobom nie posiadającym ostatniego meldunku w Sopocie udzielana była jednorazowa pomoc celowa w postaci zakupu biletu do ostatniego miejsca zamieszkania.

W roku sprawozdawczym zapewniono schronienie w schroniskach i noclegowniach 74 osobom za łączną kwotę 276 892 zł. Koszt pobytu jednej osoby w placówce wynosił zależnie od standardu, ilości posiłków, zakresu wsparcia oraz stanu zdrowia osoby bezdomnej od 18,50 zł do 36 zł na dobę. Podmioty zapewniające schronienie wyłonione zostały zgodnie z *ustawą Prawo zamówień publicznych*, a były nimi: Chrześcijańskie Stowarzyszenie Dobroczynne Oddział Gdynia, Stowarzyszenie na Rzecz Bezdomnych Dom Modlitwy AGAPE, Stowarzyszenie na rzecz Bezdomnych „Panakeja”, Stowarzyszenie Opiekuńczo – Resocjalizacyjne PROMETEUSZ, Towarzystwo Pomocy im. św. Brata Alberta Koło Gdańskie, Towarzystwo Wspierania Potrzebujących *Przystań* w Gdańsku. W okresie zimowym, gdy temperatura odczuwalna spadała poniżej minus 5°C, przy Caritas Archidiecezji Gdańskiej funkcjonował Zimowy Punkt Interwencyjny. Punkt przeznaczony był dla osób

bezdolnych przebywających w miejscach niemieszkalnych na terenie Sopotu, a pobyt w nim zapewniany był bez skierowania z MOPS z dotacji na zadanie wspierane w kwocie 21 000 zł. Korzystało z niego nocą między 10 a 14 osób, łącznie 34 osoby w całym roku. Poza terenem Sopotu zabezpieczono 5 miejsc dla osób bezdomnych bez skierowania przez Towarzystwo Wspierania Potrzebujących Przystań w Gdańsku w ramach realizacji zadania wspieranego (kwota dotacji 5 000 zł).

Caritas Archidiecezji Gdańskiej zrealizował także projekt *Pomoc w drodze*. 17 osób, wśród których było 7 osób bezdomnych, wyjechało na Jasną Górę. Wyjazd m.in. motywował do podejmowania pracy nad sobą oraz zwiększył poziom własnej wartości. Dotacja w kwocie 2 000 zł udzielona została w trybie art. 19a ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Zespół ds. Osób Bezdolnych podejmował działania zmierzające do zmniejszenia wykluczenia społecznego osób bezdomnych stosując różne formy pracy. W ramach pogłębionej pracy socjalnej zawierano Indywidualne Programy Wychodzenia z Bezdolności (IPWzB) oraz kontrakty socjalne, motywowano do zmiany własnej sytuacji. 21 osób zawarło IPWzB, 4 osoby zawarły kontrakt socjalny. W zajęciach Centrum Integracji Społecznej w Gdańsku uczestniczyło 5 osób bezdomnych.

W całym roku w mieszkaniu treningowym, przez które rozumie się „mieszkanie lub pokój ułatwiający nabywanie osobom bezdomnym umiejętności życia społecznego i zawodowego, oraz ustabilizowanie sytuacji w celu uzyskania samodzielności życiowej” przebywało 16 osób z 13 rodzin. W ramach tego pobytu 13 osobom MOPS udzielił wsparcia finansowego na wynajem. 2 osoby przebywały w mieszkaniu chronionym na terenie Sopotu.

Zespół ds. Osób Bezdolnych kontynuował inicjatywę skoncentrowaną na zmianie społecznego postrzegania osób bezdomnych. W ciągu całego roku w 31 klasach szkół samorządowych i niepublicznych szkół ponadgimnazjalnych w Sopocie przeprowadzono zajęcia dla młodzieży (średnio 25 osób w jednej klasie), podczas których dyskutowano o sytuacji i funkcjonującym stereotypie osoby bezdomnej, a także zachęcano do określania potrzeb osób bezdomnych, ustalenia dostępnych form pomocy oraz określenia jak się zachować wobec osoby żebrzącej.

Praca z osobami bezdomnymi jest traktowana priorytetowo ze względu na specyficzną sytuację miasta turystycznego, które cieszy się szczególną popularnością wśród osób bezdomnych w okresie letnim. Zabezpieczenie podstawowych potrzeb na terenie Sopotu i poza nim oraz różnorodność form dostępnej pomocy pozwoliło na osiągnięcie pozytywnych rezultatów.

Miejsca niemieszkalne tj. altanki, piwnice i inne, w których przebywały także osoby bezdomne często nie korzystające z pomocy społecznej były regularnie lustrwane przez pracownika socjalnego wraz z funkcjonariuszem Straży Miejskiej, Policji przez cały rok co tydzień. W okresie zimowym odpowiednio częściej w zależności od warunków atmosferycznych. Wszystkie osoby wyrażające zgodę kierowane były do noclegowni lub schroniska, informowano je także o możliwości interwencyjnego schronienia na terenie Sopotu w okresie zimowym.

W roku sprawozdawczym przeprowadzono dwa badania socjodemograficzne osób bezdomnych.

Pierwsze z nich zrealizowano w nocy 7/8 lutego 2013 roku na zlecenie Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej. Zgodnie z zaleceniami przeprowadzenie badania wymagało zaangażowania wszelkich dostępnych

służb: pracowników policji, straży gminnej lub miejskiej, pracowników MOPS. Na terenie Sopotu przebywało 97 osób. 52 osoby posiadały ostatnie zameldowanie w Sopocie.

Drugie badanie przeprowadzono 6 grudnia 2013 roku. Było to siódme badanie socjodemograficzne osób bezdomnych w województwie pomorskim, które jest systematycznie prowadzone co dwa lata przez Pomorskie Forum na rzecz Wychodzenia z Bezdomności. Łącznie na terenie Sopotu przeprowadzono ankiety wśród 95 osób.

6. PRACA Z RODZINĄ

Wsparcie rodziny w środowisku opiera się głównie na prowadzonej z rodziną pracy socjalnej, w którą wplatane są inne wzmacniające i wspierające formy pomocy. Pracownik socjalny w Sopocie korzystał w pracy z takich instrumentów jak: poradnictwo specjalistyczne, grupy wsparcia, praca asystenta rodziny w środowisku, zapewnienie opieki dzieciom w placówce wsparcia dziennego, aktywizacja społeczno – zawodowa w Centrum Integracji Społecznej, zespoły interdyscyplinarne, monitoring środowisk wielodysfunkcyjnych w godzinach popołudniowych.

Pracę z rodziną organizuje gmina, w szczególności w formie: konsultacji i poradnictwa specjalistycznego; terapii i mediacji; usług dla rodzin z dziećmi, w tym usług opiekuńczych i specjalistycznych, pomocy prawnej; spotkań dla rodzin.

6.1. Praca socjalna

Praca socjalna to działalność zawodowa mająca na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi. Praca socjalna prowadzona była w oparciu o dokonanie diagnozy sytuacji klienta, opracowanie planu pomocy i wsparcia w zależności od indywidualnej sytuacji oraz posiadanego potencjału osobistego. Problemy nie mogą być rozwiązywane w oderwaniu od sytuacji rodziny, ważne jest, by podejście do osoby czy rodziny objętej pracą socjalną było systemowe i holistyczne. Pracą socjalną objęto 996 rodzin (1 563 osoby w rodzinach), w tym 235 rodzin (375 osób w rodzinach) objęto wyłącznie pracą socjalną. Pracą socjalną objęto ¼ rodzin więcej niż w roku poprzednim.

Poza pracą socjalną prowadzoną przez pracowników socjalnych w pomoc włączone były organizacje pozarządowe, które realizowały zadania zlecone w trybie otwartego konkursu ofert.

Stowarzyszenie „Po_moc” realizowało zadanie z dotacji Gminy Miasta Sopotu na kwotę 18 000 zł, w ramach którego monitorowano wytypowane środowiska w godzinach wieczornych i w soboty, tj. w czasie, kiedy pracownicy socjalni nie pracują. Podczas wyjazdów pracownicy grup monitorująco – diagnostycznych sprawdzali, jak rodzina funkcjonuje w godzinach poza pracą instytucji – czy dzieci mają zabezpieczoną prawidłową opiekę, czy opiekunowie nie nadużywają alkoholu itp. Podczas 135 wejść grupy odwiedzono 84 rodziny. Zgłoszenia monitoringu rodzin pochodziły od pracowników socjalnych (69 rodzin), kuratorów sądowych (12 rodzin), Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie (8 rodzin) i pedagogów szkolnych (1 rodzina), brak zgłoszeń z ochrony zdrowia.

Prowadzono pracę podwórkową, realizowaną przez streetworkera, a skierowaną do 28 dzieci i młodzieży zagrożonej patologiami i niedostosowaniem społecznym na terenie Sopotu. Streetworker wszedł w środowisko dzieci i młodzieży budując trwałą i pozytywną relację opartą na zaufaniu. Organizował czas wolny poprzez zajęcia o charakterze sportowym, kulturalnym i zręcznościowym. Pracował nad tworzeniem nieformalnych, pozytywnych grup, w których kreują się naturalni liderzy gotowi do współpracy ze streetworkerem. Celem działań streetworkera było m.in. poznanie przez dzieci powszechnie obowiązujących norm i zasad społecznych oraz ograniczenie do minimum kontaktu ze środowiskiem kryminogennym.

Jednym z narzędzi stosowanym w pracy socjalnej jest kontrakt socjalny, który jest pisemną umową zawartą pomiędzy osobą ubiegającą się o pomoc a pracownikiem socjalnym określającą uprawnienia i zobowiązania stron zmierzające do przezwyciężenia trudnej sytuacji życiowej danej osoby lub rodziny. Kontrakt przyczynia się do odzyskania zdolności do samodzielnego funkcjonowania w środowisku, prawidłowego pełnienia ról społecznych. W przypadku odmowy zawarcia kontraktu, niedotrzymania jego postanowień, nieuzasadnionej odmowy podjęcia pracy itp., ośrodek pomocy społecznej może odmówić pomocy finansowej lub ją wstrzymać. Praca kontraktem wymaga dużo większego nakładu pracy ze strony pracownika socjalnego, który musi utrzymywać stały kontakt z klientem, by wspierać a zarazem nadzorować przebieg umowy. Kontrakt jest często jedynym motywatorem do działania. Wiele z osób korzysta ze wsparcia z pomocy społecznej od wielu lat, a tylko rozległa i aktywna praca może spowodować podjęcie działania przez klienta w kierunku jego usamodzielnienia.

Kontrakty socjalne zawierane były z klientami w środowisku, a także w ramach projektu systemowego, objęcia wsparciem asystentem rodziny oraz w ramach wsparcia osób bezdomnych. Łącznie zawarto 72 kontrakty z 74 osobami. 85 % zawartych kontraktów zostało zrealizowanych tzn. większość lub wszystkie cele, które nakreślały główne cele i kierunki pracy, będącymi etapami prowadzącymi do usamodzielnienia w bliższej lub dalszej perspektywie, zostały osiągnięte. Pomimo zwiększenia pracy i nakładów praca kontraktem socjalnym pozwala na motywowanie klienta do zmiany, uczy odpowiedzialności, wykonywania czynności i nawyków, których nie nabyli w procesie wychowania.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sopocie zorganizował festyn z okazji Dnia Dziecka dla dzieci z rodzin objętych wsparciem Działu Pracy Socjalnej. Zajęcia terenowe w sopockich lasach poprowadziła

Fundacja Zrównoważonego Rozwoju Społecznego i Fizycznego „ZORZA”. Prawie 40 dzieci w wieku od 5 do 14 lat spędziło dzień pełen wrażeń w pobliżu sopockiego Grodziska na zajęciach zręcznościowych.

6.2. Asystent rodziny

Kompetencje asystenta rodziny są zdefiniowane w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej od 2012 roku. MOPS wprowadził osoby pracujące w charakterze asystentów rodziny w maju 2006 roku.

Do zadań asystentów rodziny należy m.in.: udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego, pomoc w rozwiązywaniu problemów socjalnych, psychologicznych i wychowawczych, wspieranie w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej, podejmowanie działań w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin. Jeden asystent może w tym samym czasie prowadzić pracę z maksymalnie 20 rodzinami (w Sopocie około 10 rodzin).

W 2013 roku funkcję asystenta rodziny pełniły 3 osoby. Na dofinansowanie wynagrodzeń asystentów w Sopocie uzyskano dotację w ramach *Resortowego programu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej na rok 2013 – asystent rodziny i koordynator pieczy zastępczej*.

W roku sprawozdawczym 34 rodziny zostały objęte opieką asystenta. W rodzinach łącznie przebywało 60 dzieci w wieku 0 – 18 lat. Wszystkie rodziny objęte wsparciem asystenta charakteryzowały się bezradnością w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego. W niektórych rodzinach wieloprotymowych zaobserwowano poprawę w ich funkcjonowaniu, gdzie przykładem może być wdrożenie nawyku dbania o higienę osobistą i czystość mieszkania, wdrożenie nawyku realizowania obowiązku szkolnego. Z uwagi na liczne dysfunkcje przykłady trwałych zmian są trudne do osiągnięcia i wymagają dużego nakładu czasu i pracy. Mimo to, doświadczenia zebrane od 2006 roku pozwalają pracownikom socjalnym na coraz trafniejsze dobieranie rodzin i dostosowywanie do niej najlepszej formy pomocy.

Ustawa o wspieraniu rodziny wprowadziła możliwość objęcia rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych pomocą rodziny wspierającej. W 2013 roku pomimo prób pozyskania kandydatów do pełnienia tej funkcji nie udało się ustanowić żadnej rodziny wspierającej.

6.3. Placówka wsparcia dziennego

W celu wsparcia rodziny dziecko może zostać objęte opieką i wychowaniem w placówce wsparcia dziennego zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Stowarzyszenie „Sopocki Dom” prowadziło placówkę zapewniającą 29 miejsc dla dzieci w wieku 6 – 18 lat. Placówka otwarta była codziennie od poniedziałku do piątku. Działania obejmowały: zapewnienie opieki, wsparcie psychologa, organizowanie czasu wolnego, zajęcia edukacyjno – wychowawcze i reedukacyjne, zapewnienie ciepłego posiłku oraz

wypoczynku letniego i zimowego. Dzieciom umożliwiono również uczestnictwo w niecodziennych formach spędzania czasu wolnego np. lekcję nurkowania, wizytę w kręgielni czy dużym wewnętrznym placu zabaw. W celu wzmocnienia pomocy równolegle prowadzona była praca z rodziną dziecka. W ciągu całego roku w zajęciach wzięło udział 29 dzieci z 19 rodzin.

Stowarzyszenie „Sopocki Dom” zostało wyłonione w otwartym konkursie ofert i otrzymało dotację w roku sprawozdawczym ze środków Miasta Sopotu w wysokości 175 000 zł.

6.4. Poradnictwo specjalistyczne

Poradnictwo specjalistyczne w zakresie zadań gminy świadczone było osobom i rodzinom, które miały trudności lub wykazywały potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych, bez względu na posiadany dochód.

W ramach zadań pomocy społecznej udzielono poradnictwa specjalistycznego tj. prawnego, psychologicznego i rodzinnego 301 rodzinom, 608 osób w rodzinach.

W siedzibie MOPS udzielano również porad prawnych dla wszystkich mieszkańców Sopotu bez względu na posiadany dochód.

Biuro Porad Prawnych i Informacji Obywatelskiej w Gdyni prowadzone przez Fundację Familijny Poznań przez cały rok udzielało porad prawnych w siedzibie MOPS w Sopocie. Porady w formie ustnej miały na celu wyjaśnienie sytuacji prawnej, w której znalazł się klient, wskazanie potencjalnych rozwiązań i edukację prawniczą. Porady w formie pisemnej zaspokajały potrzebę sporządzenia pisma procesowego, które klient powinien wnieść, zazwyczaj w określonym terminie lub w celu zabezpieczenia swoich praw i ochrony interesów prawnych. W czasie dyżurów z pomocy skorzystały 263 osoby zamieszkałe w Sopocie, wśród których było 92 mężczyzn i 171 kobiet, a 114 osób (43,4 %) było w wieku powyżej 60. roku życia. Łącznie zrealizowano 718 porad.

Ponadto, przy MOPS działał Punkt bezpłatnych porad prawnych dla osób starszych i niepełnosprawnych mających ograniczone możliwości poruszania się oraz którym warunki finansowe nie pozwalają na korzystanie z profesjonalnej pomocy prawnej. Porad udzielali studenci Studenckiej Uniwersyteckiej Poradni Prawnej przy Wydziale Prawa Uniwersytetu Gdańskiego. W 2013 roku członkowie SUPP przyjęli 3 sprawy, z czego 2 zakończyły się wydaniem pisemnej opinii prawnej.

Z związku z pojawiającymi się przypadkami osób, które znalazły się w trudnej sytuacji finansowej z powodu podpisania ryzykownych umów lub zostały wykorzystane przez nieuczciwych akwizytorów i nierzetelne firmy Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej we współpracy z Fundacją Familijny Poznań zorganizował akcję informacyjno – edukacyjną „Nie daj się oszukać”. Miała ona na celu zwrócenie uwagi mieszkańców Sopotu na bezpieczeństwo finansowo – prawne związane przede wszystkim z podpisywaniem umów, które mogą doprowadzić do poważnych problemów finansowych i w konsekwencji do sytuacji

kryzysowej – braku środków do życia oraz zwiększenie świadomości prawnej mieszkańców Sopotu i wskazania miejsc, gdzie mogą uzyskać bezpłatną poradę prawną.

6.5. Wolontariat

MOPS prowadził Punkt Wolontariatu. W całym roku pracowało 32 wolontariuszy, spośród których 24 osoby były niepełnoletnie. 8 osób (tylko osoby pełnoletnie) udzielało wsparcia klientom MOPS na podstawie porozumień. W ramach prac znajdowało się: udzielanie korepetycji, pomoc w opiece nad osobami niepełnosprawnymi intelektualnie oraz wsparcie pracy interwencyjnej prowadzonej przez MOPS. Wolontariusze zaangażowani byli w realizację Sopotkich Targów Seniora, spotkania „Nie daj się oszukać” oraz w pomoc podczas spotkania świątecznego.

6.6. Sopotka Karta Rodziny 3+

Od 1 października 2013 roku w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej znajdował się punkt wydawania Sopotkiej Karty Rodziny 3+ SKR3+, która przysługuje rodzinom wychowującym troje i więcej dzieci (do 25. roku życia w przypadku kontynuowania nauki lub studiów, również poza miejscem zamieszkania) zamieszkującym na terenie Sopotu. Program SKR3+ ma na celu promowanie modelu rodziny wielodzietnej i kształtowanie jej pozytywnego wizerunku, zwiększenie rodzinom wielodzietnym dostępności do dóbr kultury, sportu i edukacji w instytucjach zarządzanych przez jednostki budżetowe i samorządowe instytucje Miasta Sopotu, wyrównywanie szans rozwojowych i życiowych dzieci i młodzieży z rodzin wielodzietnych, wsparcie w procesie wychowawczym dzieci i młodzieży w rodzinach wielodzietnych szczególnie tego potrzebujących, wzmocnienie kondycji rodziny wielodzietnej poprzez rozszerzenie katalogu ulg oraz podejmowanie innych działań mających na celu wspieranie rodziny.

W okresie sprawozdawczym przyjęto 99 wniosków, z których 98 rozpatrzono pozytywnie.

Tabela nr 14. Karta SKR3+.

Wyszczególnienie		Liczba osób
1.	Ilość osób w programie "SKR 3+" ogółem, w tym:	496
2.	Liczba rodziców / opiekunów	174
3.	Liczba dorosłych dzieci powyżej 18. roku życia	48
4.	Liczba dzieci do 18. roku życia	274

7. SYSTEM PIECZY ZASTĘPCZEJ

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej piecza sprawowana jest w przypadku niemożności zapewnienia opieki i wychowywania przez rodziców, funkcjonuje w dwóch formach:

- 1) rodzinnej pieczy zastępczej zapewnianej w rodzinach zastępczych spokrewnionych, niezawodowych i zawodowych,
- 2) instytucjonalnej pieczy zastępczej zapewnianej w placówkach opiekuńczo – wychowawczych.

Pieczą zastępczą, bez względu na formę zapewnia: zaspokojenie potrzeb emocjonalnych dzieci, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych i kulturalno – rekreacyjnych; przygotowanie dziecka do godnego, samodzielnego i odpowiedzialnego życia, pokonywania trudności życiowych zgodnie z zasadami etyki; nawiązywania i podtrzymywania bliskich, osobistych i społecznie akceptowanych kontaktów z rodziną i rówieśnikami, w celu łagodzenia skutków doświadczania straty i separacji oraz zdobywania umiejętności społecznych.

Zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych oraz w placówce opiekuńczo – wychowawczej jest zadaniem własnym powiatu. **Organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej w Sopocie jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sopocie.**

Na rzecz osób i rodzin w systemie pieczy zastępczej podejmowana jest praca socjalna i poradnictwo, nakierowane na motywowanie i wzmacnianie zasobów rodziców, by samodzielnie przezwyciężali trudności i problemy, które były przyczyną umieszczenia dziecka w pieczy. Pracownicy regularnie dokonują oceny szans powrotu dziecka pod opiekę rodziców naturalnych i zasadności pobytu w pieczy zastępczej.

Kolejnym zadaniem własnym powiatu wynikającym z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej jest pomoc dla osób usamodzielnianych po opuszczeniu rodziny zastępczej lub placówki opiekuńczo – wychowawczej.

W Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej realizowaniem i nadzorem powyższych zadań zajmuje się Dział Pieczy Zastępczej.

7.1. Rodzinna piecza zastępcza

Rodzinna piecza zastępcza tymczasowo zapewnia dziecku pozbawionemu całkowicie lub częściowo opieki rodzicielskiej całodobową opiekę i wychowanie. Pełnienie funkcji rodziny zastępczej może być powierzone osobom, które m.in. dają rękojmię należytego sprawowania pieczy, nie są i nie były pozbawione władzy rodzicielskiej, władza rodzicielska nie jest im ograniczona ani zawieszona. Wszystkie rodziny zastępcze są zobowiązane do m.in. traktowania dziecka w sposób sprzyjający poczuciu godności i wartości osobowej, zapewnienia rozwoju uzdolnień i zainteresowań, zaspokajania potrzeb emocjonalnych, bytowych, rozwojowych, społecznych i religijnych dziecka. Rodzina zastępcza umożliwia kontakt z rodzicami i innymi osobami bliskimi, chyba że sąd postanowi inaczej.

Na 31 grudnia 2013 roku zapewniano rodzinną pieczę 90 dzieciom przebywającym w 64 rodzinach zastępczych, spośród których 45 znajdowało się na terenie Miasta Sopotu. W całym roku w rodzinach zastępczych przebywało 101 dzieci, z których 2 umieszczono w rodzinie adopcyjnej, a 2 powróciło do rodziny naturalnej. W 2013 roku utworzono 7 rodzin zastępczych – 6 spokrewnionych i 1 niezawodową. 4 dzieci wolnych prawnie zgłoszono do Ośrodka Adopcyjno – Opiekuńczego.

Tabela nr 15. Rodziny zastępcze na 31.12.2013 r.

Wyszczególnienie		Ogółem rodziny zastępcze		Rodziny zastępcze na terenie Sopotu	
		Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodzinach
1.	Ogółem, w tym:	64	90	45	55
2.	Rodziny spokrewnione	41	51	34	40
3.	Rodziny zastępcze niezawodowe	12	12	8	8
4.	Rodziny zawodowe	11	27	3	7
	w tym:				
	Pogotowie rodzinne	2	8	1	4
	Specjalistyczne rodziny zastępcze	5	8	1	0
	w tym:				
	Dla dzieci legitymujących się orzeczeniem o niepełnosprawności	4	3	1	0
	Dla dzieci na podstawie ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich	1	0	0	0

Zgodnie z ustawą wszystkie rodziny zastępcze otoczone były opieką **koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej**. Do jego zadań należało w szczególności udzielanie pomocy w realizacji zadań rodziny zastępczej, przygotowywanie planu pomocy dziecku, zapewnianie dostępu do specjalistycznej pomocy dla dzieci. W Sopocie dwóch koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej obejmowało pomocą wszystkie sopockie rodziny zastępcze i umieszczone w nich dzieci. W 2013 roku do właściwego sądu przekazano 121 okresowych opinii o sytuacji dziecka w rodzinie zastępczej i zasadności dalszego pobytu w tych rodzinach. Współpracowano ze środowiskiem lokalnym, z instytucjami i organizacjami pozarządowymi w celu realizacji zadań na rzecz dziecka i rodziny, w szczególności z Sądem Rodzinnym w Sopocie, szkołami, Poradnią Psychologiczno – Pedagogiczną w Sopocie, Ośrodkiem Opiekuńczo – Adopcyjnym w Gdańsku. Uczestniczono w posiedzeniach Zespołów Interdyscyplinarnych.

Rodzinie zastępczej przysługuje comiesięczne świadczenie na utrzymanie dziecka oraz na wydatki związane z potrzebami przyjmowanego dziecka. Istniała także możliwość przyznania rodzinom świadczeń na dofinansowanie do wypoczynku poza miejscem zamieszkania dziecka (skorzystało 37 dzieci) oraz świadczeń na pokrycie kosztów związanych z remontem mieszkania (skorzystały 3 rodziny zastępcze zawodowe) i środków finansowych na utrzymanie lokalu mieszkalnego (skorzystało 18 rodzin zastępczych niezawodowych i zawodowych).

Specjalistyczne poradnictwo dla dzieci umieszczonych w pieczy, rodzin zastępczych, rodziców naturalnych, których dzieci umieszczono w pieczy zastępczej, realizowane było przez Dział Pieczy Zastępczej MOPS. W ramach **poradnictwa pedagogicznego** udzielano porad dotyczących problematyki opiekuńczo – wychowawczej rodzicom naturalnym, zastępczym i adopcyjnym. **Poradnictwo psychologiczne** obejmowało

poradnictwo dla dzieci z rodzin zastępczych dotyczące kryzysu, adaptacji, straty, relacji i innych. W ramach **poradnictwa prawnego** udzielano pomocy w zakresie prawa rodzinnego i opiekuńczego, zabezpieczenia społecznego, ochrony praw lokatorów.

Tabela nr 16. Poradnictwo specjalistyczne w zakresie zadań powiatu.

	Poradnictwo specjalistyczne	Liczba porad	Liczba osób
1.	Poradnictwo pedagogiczne	548	145
2.	Poradnictwo psychologiczne	311	124
3.	Poradnictwo prawne	36	36

Rodzinom zastępczym zapewniano również szkolenia mające na celu podnoszenie ich kwalifikacji, biorąc pod uwagę ich potrzeby: przeszkolono 7 rodzin zastępczych spokrewnionych oraz 1 rodzinę zastępczą niezawodową na zawodową. Zorganizowano szkolenie dla rodziców zastępczych na temat: *Dziecko w sytuacji umieszczenia w rodzinie zastępczej – jego potrzeby, lęki i konflikty wewnętrzne oraz ich wpływ na system rodzinny*. Zapewniano także pomoc i wsparcie rodzinom zastępczym, w szczególności w ramach grup wsparcia – odbyło się 6 spotkań dla 10 osób.

Wzmacniano kompetencje i przeciwdziałano zjawisku wypalenia zawodowego rodzin zastępczych zawodowych i niezawodowych poprzez zorganizowanie szkolenia połączonego z superwizją, prowadzenie grupy wsparcia oraz poradnictwa specjalistycznego.

Zorganizowano opiekę nad 8 dziećmi z rodzin zastępczych zawodowych, które zaplanowały wypoczynek. dzieci umieszczono pod opieką 4 rodzin pomocowych. Zapewniono środki finansowe 4 rodzinom pomocowym, które opiekowały się powierzonymi dziećmi, w czasie uzasadnionej nieobecności rodzin zawodowych. Jedna rodzina skorzystała z pomocy wolontariusza w zakresie pomocy w nauce.

Podjęmowano działania w celu promocji rodzicielstwa zastępczego i naboru kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej i niezawodowej poprzez: uaktualnienie dostępnych materiałów promocyjnych, informatorów, zamieszczenie w Internecie ogłoszeń, wysyłanie pism do parafii odczytywanych podczas mszy, spotkania z proboszczami parafii, dyrektorami szkół, przedszkoli, ośrodków kultury, bibliotek, fundacją Nasz Bocian, Stowarzyszeniem Integracji Prawnej, umieszczanie plakatów na słupach informacyjnych UM Sopotu. Także prowadzono działalność diagnostyczno – konsultacyjną, której celem było pozyskiwanie, szkolenie i kwalifikowanie osób zgłaszających gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej.

Przeprowadzono badania pedagogiczne i psychologiczne oraz analizę warunków bytowych i mieszkaniowych umożliwiających dziecku zaspakajanie jego indywidualnych potrzeb u wszystkich kandydatów na rodziców zastępczych. Przez cały rok prowadzono nabór kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej: zakwalifikowano 5 osób kandydujących do pełnienia funkcji rodziców zastępczych niezawodowych i 2 osoby na rodziców pomocowych. Wydano zaświadczenia kwalifikacyjne zawierające potwierdzenie ukończenia szkolenia, opinię o spełnianiu warunków i ocenę predyspozycji ze sprawowania pieczy zastępczej. Zorganizowano i prowadzono szkolenie dla 7 kandydatów na rodziców zastępczych.

Całkowite wydatki na: pozyskiwanie i szkolenie nowych rodzin zastępczych, utrzymanie działających rodzin, wsparcie dzieci i rodzin w rodzinach wyniosły 1 520 720 zł, w tym 23 867 zł dotacji Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej w ramach *Resortowego programu wspierania rodzinnej pieczy zastępczej na rok 2013* – 1 535 zł na szkolenie rodzin zastępczych oraz w ramach *Resortowego programu wspierania na rodziny i systemu pieczy zastępczej na rok 2013 – asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej* 22 332 zł na dofinansowanie wynagrodzeń koordynatorów.

7.2. Instytucjonalna piecza zastępcza

Dom Dziecka „Na Wzgórzu”

Skierowanie dziecka pozbawionego częściowo lub całkowicie opieki rodzicielskiej do placówki opiekuńczo – wychowawczej na pobyt całodobowy może nastąpić po wyczerpaniu możliwości udzielenia pomocy w rodzinie naturalnej lub umieszczenia w rodzinie zastępczej.

W Sopocie instytucjonalna piecza zastępcza sprawowana jest w placówce opiekuńczo – wychowawczej tj. Domu Dziecka „Na Wzgórzu”. Dom Dziecka jest placówką typu socjalizacyjnego z miejscami interwencyjnymi oraz z filią, w której mieści się Grupa Usamodzielnienia. Dom zapewnia swoim wychowankom całodobową opiekę oraz wychowanie realizując zadania przewidziane w obowiązujących przepisach, w tym umożliwia, w bezpiecznych warunkach, kontakt dziecka z rodzicami i innymi osobami bliskimi, chyba że sąd postanowi inaczej oraz podejmuje działania w celu powrotu dziecka do rodziny, znalezienia rodziny przysposabiającej lub umieszczenia w rodzinnych formach pieczy zastępczej. Placówka pracuje także z rodziną dziecka w celu usprawnienia jej umiejętności opiekuńczo – wychowawczych. W trakcie całego roku realizowane projekty odnoszą się do wielu sfer życia: rodzinnej, społeczno – kulturalnej, socjalno – zdrowotnej, moralno – duchowej, edukacyjnej. Wychowankowie brali udział w imprezach sportowych i kulturalnych na terenie Trójmiasta oraz odwiedzali kina i teatry, korzystali z różnorodnych form wypoczynku zorganizowanego.

W całym roku w placówce przebywało 35 dzieci, wśród nich 25 z Sopotu. W 2013 roku placówkę opuściło 4 wychowanków, którzy zostali usamodzielnieni. Średnie miesięczne wydatki przeznaczone na utrzymanie dziecka w 2013 roku wynosiły 7 629 zł. Całkowite bieżące wydatki na funkcjonowanie Domu Dziecka „Na Wzgórzu” wyniosły 1 810 807 zł.

Miasto Sopot realizuje na bieżąco postanowienia Sądu o umieszczeniu w placówce, jednakże zanim to nastąpi współpracuje z rodziną naturalną w celu poprawy jej sytuacji.

Dział Pieczy Zastępczej podejmował następujące działania w zakresie pomocy dzieciom umieszczonym w placówce m.in.: udział w Zespół ds. Okresowej Oceny Sytuacji Dziecka umieszczonego w placówce, analizowanie zasadności pobytu dzieci w placówce, kierowanie i zgłaszanie dzieci do rodzin zastępczych, adopcyjnych i innych placówek opiekuńczo – wychowawczych, umieszczanie dzieci przebywających w Domu Dziecka „Na Wzgórzu” w rodzinach zastępczych, praca z usamodzielniającymi się wychowankami przebywającymi w całodobowej placówce opiekuńczo – wychowawczej.

Tabela nr 17. Wykorzystanie miejsc w Domu Dziecka „Na Wzgórzu”.

Wyszczególnienie		Liczba miejsc	Liczba dzieci na 31.12.2013	Liczba dzieci z Sopotu na 31.12.2013
1.	Razem w tym:	30	28	21
2.	miejsca socjalizacyjne	20	20	17
3.	filia Domu Dziecka – Grupa Usamodzielnienia	8	8	4
4.	miejsca interwencyjne	2	0	0

7.3. Pomoc dla osób usamodzielnianych

Osobie opuszczającej po osiągnięciu pełnoletności, rodzinę zastępczą lub placówkę opiekuńczo – wychowawczą przysługuje pomoc na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie, zagospodarowanie, udziela się pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, zatrudnienia.

Pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki przysługuje osobie usamodzielnianej kontynuującej naukę przyznawana jest na czas nauki, nie dłużej jednak niż do ukończenia 25. roku życia. Pomoc **pieniężna na usamodzielnienie** może być przyznana na zaspokojenie ważnej życiowej potrzeby osoby usamodzielnianej, w szczególności na: polepszenie warunków mieszkaniowych, stworzenie warunków do działalności zarobkowej, w tym podniesienia kwalifikacji zawodowych, pokrycie wydatków związanych z nauką osoby usamodzielnianej. Pomocy pieniężnej na usamodzielnienie i pomocy pieniężnej na kontynuowanie nauki pełnoletnim wychowankom pieczy zastępczej, które przed umieszczeniem w rodzinie zastępczej lub skierowaniem do placówki zamieszkiwały na terenie Sopotu udziela Prezydent Miasta. W ramach **pomocy na zagospodarowanie** mogą wchodzić: materiały niezbędne do przeprowadzenia remontu i wyposażenia mieszkania, niezbędne urządzenia domowe, pomoce naukowe, sprzęt rehabilitacyjny, sprzęt, który może posłużyć do podjęcia zatrudnienia. **Pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych**, w tym w mieszkaniu chronionym oraz pomoc w uzyskaniu zatrudnienia przyznaje Prezydent Miasta, osobom usamodzielnionym, które osiedliły się w Sopocie. Całkowite wydatki na usamodzielnienia wychowanków z rodzin zastępczych wyniosły 119 040 zł, natomiast dla wychowanków placówek opiekuńczo – wychowawczych wyniósł 47 040 zł.

Tabela nr 18. Usamodzielnienia wychowanków z rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo – wychowawczych.

Wyszczególnienie		Liczba wychowanków rodzin zastępczych	Liczba wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych
1.	Pomoc na kontynuowanie nauki	21	6
2.	Pomoc na usamodzielnienie	5	0
3.	Pomoc na zagospodarowanie	3	3
4.	Pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych	1	2
5.	Uzyskanie zatrudnienia	0	1

Z usamodzielniającymi się wychowankami pieczy zastępczej prowadzona jest praca socjalna w kierunku kształtowania pozytywnego wizerunku samego siebie, rozwijania osobistych relacji z innymi, przeciwdziałania ryzykownym zachowaniom, poszerzania wiedzy wychowanka na temat instytucji

wspomagających np. MOPS, PIK, PUP, przygotowania do świadomego podejmowania różnych ról społecznych, pomocy w wyborze szkoły i pozyskaniu mieszkania.

W sopockim systemie pieczy zastępczej funkcjonuje jedno mieszkanie chronione dla 2 wychowanków opuszczających rodziny zastępcze lub placówki opiekuńczo – wychowawcze. W całym roku w mieszkaniu przebywały 2 osoby. W roku sprawozdawczym żaden wychowanek nie otrzymał mieszkania z zasobów Miasta.

8. WSPARCIE OSÓB I RODZIN W KRYZYSIE

8.1. Punkt Interwencji Kryzysowej

Dla osób i rodzin w kryzysie dostępna jest profesjonalna pomoc **bez względu na posiadany dochód we wszystkie dni robocze w godzinach 7:30 – 18:30** w Punkcie Interwencji Kryzysowej mieszczącym się przy **Al. Niepodległości 759a** (telefon **58 550 14 14** oraz **58 551 57 41**).

Osoby, które skorzystały z pomocy Punktu Interwencji Kryzysowej to m.in. osoby doświadczające przemocy, osoby stosujące przemoc, osoby w żałobie, rodzice z problemami wychowawczymi, osoby z problemami egzystencjalnymi oraz inne osoby potrzebujące.

Działania podejmowane przez PIK obejmowały:

- a. konsultacje psychologiczno – pedagogiczne na miejscu i w środowisku zamieszkania osób potrzebujących wsparcia,
- b. prowadzenie sesji terapeutycznych (jedna sesja to godzinne spotkanie), mające na celu wprowadzenie trwałych zmian w życiu osoby potrzebującej pomocy, a tym samym w jej sposobie radzenia sobie z trudnymi sytuacjami kryzysowymi,
- c. działania interwencyjne, których celem było zatrzymanie sytuacji kryzysowych (działania obejmowały wejścia w środowisko, kontakt z instytucjami oraz stworzenie indywidualnego planu pomocy), w okresie sprawozdawczym odbyły się 47 interwencji w 29 środowiskach,
- d. w uzasadnionych sytuacjach PIK kieruje osoby do Interwencyjnego Miejsca Noclegowego – w całym roku skorzystały 3 osoby,
- e. prowadzenie grupy korekcyjno – edukacyjnej dla osób stosujących przemoc – z tej formy pomocy w okresie sprawozdawczym skorzystało 8 osób podczas 20 spotkań grupowych i 16 konsultacji indywidualnych,
- f. poradnictwo prawne z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego, zabezpieczenia społecznego i ochrony praw lokatorów – w okresie sprawozdawczym z tej formy wsparcia skorzystało 305 osób, dodatkowo poradnictwo prawne w razie potrzeby prowadzone było w środowisku klienta.

W 2013 roku przyznano dotację ze środków miasta Sopotu na zadanie wspierane *zapewnienie poradnictwa specjalistycznego – Udzielanie profesjonalnego poradnictwa telefonicznego mieszkańcom Sopotu w trudnych sytuacjach życiowych i zagrożonych wykluczeniem społecznym przez GTZ „Anonimowy Przyjaciel”*

i Internetowy TZ Polskiemu Towarzystwu Pomocy Telefonicznej na kwotę 1 000 zł. W ramach zadania zorganizowano konferencję szkoleniową dla osób dyżurujących przy **telefonie zaufania 58 301 00 00 codziennie w godzinach 16:00 – 6:00.**

Tabela nr 19. Punkt Interwencji Kryzysowej.

Wyszczególnienie		Liczba	związane z przemocą	% z przemocy
1.	Liczba osób korzystająca z konsultacji, terapii w PIK	393	186	47,3
	z tego:			
	Liczba osób korzystających z konsultacji	228	90	39,5
	Liczba osób korzystających z terapii	71	23	32,4
2.	Liczba osób korzystających z konsultacji prawnej	305	94	30,8

8.2. Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie

Działania nakierowane na **przeciwdziałanie przemocy w rodzinie** realizowane były w ramach prowadzenia procedury Niebieskiej Karty oraz realizacji *Miejskiego Programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na lata 2013 – 2016*. Punkt Interwencji Kryzysowej w MOPS był ośrodkiem udzielania profesjonalnego wsparcia. Przemocą zajmował się Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie powołany Zarządzeniem Prezydenta. W pracach Zespołu brali udział przedstawiciele pomocy społecznej, oświaty, policji, prokuratury, ośrodka terapii uzależnień.

łącznie w roku sprawozdawczym prowadzono 132 Niebieskie Karty, z czego 33 karty założone zostały przez pracowników socjalnych. Osoby stosujące przemoc, doświadczający i świadkowie przemocy korzystali z konsultacji, terapii i grup wsparcia w PIK.

Oprócz standardowych działań nakierowanych na pomoc rodzinom, w których występował problem przemocy, prowadzono również szkolenia i działania informacyjne.

14 listopada 2013 r. odbyła się konferencja pt. *Instytucje w służbie dziecku krzywdzonemu – jak skutecznie zorganizować pomoc?* zorganizowana przez Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sopocie. Celem była dobra współpraca służb i instytucji działających na rzecz dziecka krzywdzonego, która jest niezbędna, aby skutecznie pomagać dzieciom, które znalazły się w tej trudnej sytuacji. Specjaliści z różnych dziedzin, którzy zajmują się problematyką przemocy wobec dzieci, mówili m.in. o tym jak rozpoznać, że dziecko jest krzywdzone; jak rozmawiać z dzieckiem, jak z rodzicami, jakie działania należy podjąć, żeby zapewnić dziecku bezpieczeństwo i pomóc rodzinie w rozwiązywaniu jej problemów. W konferencji udział wzięli przedstawiciele instytucji, które pomagają rodzinom, dzieciom i młodzieży, m.in. pomocy społecznej, policji, oświaty, ochrony zdrowia, wymiaru sprawiedliwości oraz goście specjaliści z terenu Trójmiasta.

9. ŚWIADCZENIA RODZINNE, FUNDUSZ ALIMENTACYJNY, POSTĘPOWANIE WOBEC DŁUŻNIKÓW ALIMENTACYJNYCH

Na podstawie ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów Dział Świadczeń Rodzinnych i Funduszu Alimentacyjnego wypłacał: zasiłki rodzinne z dodatkami, świadczenia opiekuńcze tj. zasiłki i świadczenia pielęgnacyjne, specjalne zasiłki opiekuńcze oraz świadczenia z funduszu alimentacyjnego. Jest to zadanie zlecone gminie do realizacji i finansowane ze środków administracji rządowej.

Wydatki w 2013 roku na zasiłki rodzinne wraz z dodatkami wzrosły o 3 % w stosunku do roku poprzedniego (stanowiły 35,9 % ogólnej kwoty na świadczenia rodzinne) przy spadku liczby świadczeń o 5,6 % (2013 – 12 017, 2012 – 12 734).

Tabela nr 20. Świadczenia wypłacane na podstawie ustawy o świadczeniach rodzinnych.

Wyszczególnienie		Kwota świadczeń w zł	Struktura w %
1.	Świadczenia ogółem, z tego:	3 707 028	100,0
2.	Zasiłki rodzinne	791 260	21,3
3.	Dodatki do zasiłków rodzinnych	541 197	14,6
4.	Zasiłki pielęgnacyjne	1 566 873	42,3
5.	Świadczenia pielęgnacyjne	604 098	16,3
6.	Dodatek do świadczenia pielęgnacyjnego	40 400	1,1
7.	Specjalny zasiłek opiekuńczy	31 200	0,8
8.	Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka	132 000	3,6
9.	Rządowy program wspierania osób pobierających świadczenie pielęgnacyjne	127 010	---

Świadczenia opiekuńcze realizowane były w ramach standardowej procedury oraz rządowych programów. W systemie świadczeń opiekuńczych zaszyły zasadnicze zmiany – z dniem 30 czerwca 2013 roku. wygasły z mocy prawa wszystkie decyzje przyznające świadczenia pielęgnacyjne, natomiast od lipca ponownie przyznano dla rodziców opiekujących się niepełnosprawnymi dziećmi - świadczenia pielęgnacyjne w wysokości 620 zł a osobom opiekującym się innymi członkami rodziny (np. dzieciom opiekującym się niepełnosprawnymi rodzicami) przyznano specjalne zasiłki opiekuńcze w wysokości 520 zł. Jest to nowy rodzaj świadczenia przyznawany w oparciu o ustawie o świadczeniach rodzinnych w którym obowiązuje kryterium dochodowe w kwocie 632 zł na osobę w rodzinie oraz faktyczną rezygnację z zatrudnienia celem sprawowania opieki nad niepełnosprawną osobą. Aby wesprzeć rodziców sprawujących opiekę nad niepełnosprawnymi dziećmi wprowadzono dodatek do świadczenia pielęgnacyjnego w wysokości 100 zł, który można było wypłacać do czerwca 2013 roku i od kwietnia 2013 roku wprowadzono programem rządowym dodatek w wysokości 200 zł.

Średnio w miesiącu 1 152 rodziny pobierały świadczenia rodzinne.

Od kwietnia wypłacano pomoc finansową wspierającą osoby uprawnione do świadczenia pielęgnacyjnego w kwocie 200 zł na miesiąc w ramach programu rządowego. Średnio w miesiącu ze wsparcia korzystało 68 osób.

Od stycznia 2013 roku nastąpiła także zmiana w zasadach uprawnienia do jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka, polegająca na wprowadzeniu kryterium dochodowego wynoszącego 1 922 zł na osobę w rodzinie.

Kwota na obsługę świadczeń zgodnie z ustawą wynosi 3 % od kwoty wypłaconych świadczeń.

Realizowane jest również opłacanie składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe oraz na ubezpieczenie zdrowotne za osoby pobierające świadczenie pielęgnacyjne i osoby pobierające specjalny zasiłek opiekuńczy. Łącznie przekazano 202 710 zł na 1 782 świadczenia.

Ze świadczeń z funduszu alimentacyjnego korzystało średnio w miesiącu 165 rodzin, w których 238 osób było uprawnionych do pobierania świadczenia. Dzięki różnorodnym działaniom wyegzekwowano 12,3 % kwoty wypłaconej w 2013 roku. Podejmowane działania to przede wszystkim: ustalenie miejsca pobytu dłużnika alimentacyjnego, informowanie komornika sądowego o zadłużeniu, współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy, wnioskowanie do Prokuratury o ściganie oraz zgłoszenia do Biura Informacji Gospodarczej o zobowiązaniach w związku z wypłacaniem świadczeń z funduszu alimentacyjnego.

Tabela nr 21. Fundusz alimentacyjny.

<i>Wyszczególnienie</i>		Kwota w zł
1.	Suma wypłaconych świadczeń alimentacyjnych	1 290 424
2.	Kwota wyegzekwowanych należności z tytułu wypłaconych świadczeń	158 145

10. PODSUMOWANIE

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sopocie realizował wszystkie zadania gminne, powiatowe i zlecone przez administrację rządową wynikające z *ustawy o pomocy społecznej i ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej* oraz z *ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, ustawy o promocji zatrudnienia i instrumentach rynku pracy*. Dodatkowo realizowano zadania na zlecenie Prezydenta z *ustawy o świadczeniach rodzinnych i ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów*.

W 2013 roku MOPS realizował zadania ze środków własnych miasta Sopotu oraz pozyskał środki na realizację projektów z budżetu rządowego oraz Unii Europejskiej.

W roku sprawozdawczym 1 138 rodzin objęto pomocą w ramach *ustawy o pomocy społecznej*. 996 rodzin objęto pracą socjalną. Do pracy socjalnej włączano elementy aktywnej integracji oparte o indywidualną pracę z klientami m.in. kontrakt socjalny, Indywidualny Program Wychodzenia z Bezdomności, kierowanie do prac społecznie – użytecznych lub/i Centrum Integracji Społecznej w Gdańsku, wykorzystano instrumenty aktywnej integracji tj. doradztwo zawodowe i psychologiczne, kursy zawodowe u beneficjentów projektu systemowego *Przyszłość w Twoich rękach* finansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Podejmowano próbę zmotywowania klientów do zmiany swoich postaw, przygotowania do podjęcia pracy i ostatecznie usamodzielnienia.

W celu wzmocnienia systemu nakierowanego na motywowanie klientów i umożliwianie im powrót na rynek pracy podjęto działania zmierzające do utworzenia **Sopockiego Inkubatora Przedsiębiorczości Społecznej (SIPS)**, w ramach którego oferowane będzie wsparcie najuboższych, wykluczonych członków społeczności m.in. bezdomnych, długotrwale bezrobotnych, niepełnosprawnych pozwalające na samodzielne ich funkcjonowanie poprzez trening prowadzenia gospodarstwa domowego i inne działania. SIPS tworzyć będzie Centrum Integracji Społecznej, punkt efektywnego poszukiwania pracy, mieszkania chronione oraz spółdzielnia socjalna. W roku sprawozdawczym rozpoczęto prace rozbiórkowe i budowlane. Pozyskano wsparcie finansowe z programu rządowego oraz deklarację darowizny na zakup wyposażenia. 3 osoby rozpoczęły staże w AQUA-Sopot Sp. z o.o., która realizuje inwestycję na rzecz Sopotu. Przewidywany termin uruchomienia SIPS to druga połowa 2014 roku.

Kontynuowano otwarte dla wszystkich mieszkańców Sopotu doradztwo zawodowe. Zakończyła się realizacja 6-letniego projektu systemowego *Przyszłość w Twoich rękach* współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. W latach 2008 – 2013 w projekcie wzięło udział 186 osób, 83 osoby bezrobotne i 103 osoby nieaktywne zawodowo. 160 osób (86 % biorących udział) zakończyło projekt zgodnie z zaplanowaną ścieżką wsparcia.

W 2013 roku kontynuowano pracę asystentów rodziny wspierających głównie rodziny (34) bezradne w sprawach opiekuńczo – wychowawczych. Każde dziecko zgłoszone przez pracownika socjalnego lub pedagoga szkolnego zostało objęte dożywianiem. Z tej formy pomocy w całym roku skorzystało 209 dzieci.

MOPS rozpoczął wydawanie *Sopockiej Karty Rodziny 3+ (SKR3+)*, które przysługują rodzinom wychowującym troje i więcej dzieci zamieszkującym na terenie Sopotu. Program SKR3+ ma na celu promowanie modelu rodziny wielodzietnej i kształtowanie jej pozytywnego wizerunku, zwiększenie rodzinom wielodzietnym dostępności do dóbr kultury, sportu i edukacji w instytucjach zarządzanych przez jednostki budżetowe i samorządowe instytucje Miasta Sopotu. Wydano 496 kart.

Pracownicy socjalni Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sopocie prowadzili w sopockich szkołach zajęcia edukacyjne mające na celu uświadomienie młodym ludziom drugiego człowieka, na potrzeby osób bezdomnych, chorych, starych, samotnych, niepełnosprawnych, znajdujących się w sytuacji kryzysowej. Cykl spotkań z młodzieżą odbywał się pod hasłem „SZANUJĘ – WSPIERAM – REAGUJĘ”. Zajęcia prowadzone były w dwóch blokach tematycznych: starości oraz bezdomności.

Osobom bezdomnym udzielano szerokiego wsparcia ukierunkowanego na reintegrację społeczną i zawodową w ramach indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności. Udzielano pomocy przy opłacaniu wynajmu mieszkań przez osoby bezdomne. Miejsca niemieszkalne, w których przebywały osoby bezdomne na terenie Sopotu lustrowane były raz w tygodniu przez pracownika socjalnego wraz z funkcjonariuszem Straży Miejskiej, Policji, a w okresie zimowym odpowiednio częściej w zależności od warunków atmosferycznych.

Wysoka liczba osób pobierających zasiłki stałe (354 osoby) spowodowana jest procesem starzenia się mieszkańców Sopotu, brakiem uprawnień do świadczeń emerytalnych, co jest wynikiem m.in. świadczenia pracy bez ubezpieczenia.

W ramach systemu pieczy zastępczej zgodnie z obowiązującą ustawą zapewniono wypoczynek 37 dzieciom, wyremontowano mieszkania 3 rodzinom zastępczym, zapewniono środki finansowe na utrzymanie lokalu mieszkalnego 18 rodzin zastępczych.

Miasto Sopot traktuje priorytetowo pomoc rodzinom, w tym rodzinom zastępczym oraz osobom starszym m.in. w dożywianiu, zakupie leków, dogrzewaniu mieszkań. W Sopocie obowiązuje podwyższone kryterium dochodowe uprawniające do przyznania pomocy na wspomniane cele.

Wsparcie osób starszych jest ważnym elementem systemu pomocy w Sopocie ze względu na strukturę wiekową mieszkańców Miasta. Osobom niesamodzielnym, w tym z powodu wieku zapewniano usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania (350 osób). W roku sprawozdawczym we współpracy z różnymi podmiotami kontynuowano działania na rzecz profesjonalizacji wsparcia osób starszych i niepełnosprawnych tj. współpracę z Politechniką Gdańską w ramach projektu *DOMESTIC - Domowy asystent osób starszych*

i chorych oraz wraz Fundacją Niesiemy Pomoc oraz Firmą Doradczą „Spectrum” realizację projektu *PI Kontrakt na jakość – Innowacyjne rozwiązania w Gminie Sopot na rzecz kontraktowania usług społecznych* finansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Realizowano formy wsparcia środowiskowego dla osób z zaburzeniami psychicznymi w formie specjalistycznych usług opiekuńczych oraz popołudniowego Klubu samopomocy przy Środowiskowym Domu Samopomocy – Ośrodku Adaptacyjnym.

Wybrane zadania Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej realizowano we współpracy i partnerstwie z organizacjami pozarządowymi w formie wsparcia i powierzenia.

Rok 2013 był rokiem działań nie tylko na rzecz osób w sytuacji wymagającej interwencji służb, ale na rzecz lokalnego społeczeństwa w zakresie aktywizacji, profilaktyki i poradnictwa.

Zorganizowano *IV Sopotkie Targi Seniora*, podczas których w szczególny sposób promowano aktywność osób starszych w różnych dziedzinach życia i różne formy aktywności, które pozwalają jak najdłużej zachować zdrowie, samodzielność i udział w życiu społecznym.

Prowadzono zajęcia dla młodzieży w sopockich szkołach ponadgimnazjalnych: zajęcia skoncentrowane na zmianie społecznego postrzegania osób bezdomnych; zajęcia dotyczące starości i specyfiki tej fazy życia. We współpracy z Wojewódzkim Urzędem Pracy w Gdańsku umożliwiono konsultacje z doradcą zawodowym w Sopocie dla wszystkich zainteresowanych, bez względu na dochód. Utrzymano wysoką dostępność bezpłatnego doradztwa prawnego na terenie Sopotu.

10. WYKAZ POTRZEB

Dyrektor MOPS składa Radzie Miasta coroczne sprawozdanie z działalności Ośrodka oraz przedstawia **wykaz potrzeb:**

A. w zakresie pomocy społecznej i wspierania rodziny:

- 1) dalszy rozwój form wsparcia dla osób niesamodzielnych i nieaktywnych zawodowo z powodu wieku,
- 2) rozwój narzędzi niezbędnych w pracy socjalnej i wzmacnianiu rodziny (w tym asystentury, streetworkingu dla różnych grup, powołanie rodziny wspierającej),
- 3) rozwój indywidualnych form pracy z klientem z wykorzystaniem instrumentów aktywnej integracji – Sopotcki Inkubator Przedsiębiorczości Społecznej,
- 4) wzmocnienie pracy socjalnej z uwzględnieniem pracy metodą aktywizacji społeczności lokalnej i organizowania sieci społecznych,
- 5) zapewnienie dostępu do specjalistów np. psychiatry, psychotraumatologa,
- 6) rozwój form wsparcia dla osób objętych *ustawą o zdrowiu psychicznym*,
- 7) rozwój form wsparcia dla osób doświadczających przemocy i osób stosujących przemoc,
- 8) rozwój mieszkalnictwa chronionego dla osób bezdomnych realizujących indywidualne programy wychodzenia z bezdomności, osób niezaradnych życiowo,
- 9) program edukacyjny w szkołach o zjawiskach społecznych i formach wsparcia,
- 10) podnoszenie efektywności oddziaływań socjalnych poprzez rozwój kompetencji kadry merytorycznej.

B. w zakresie systemu pieczy zastępczej:

- 1) wzmacnianie rodzinnej pieczy zastępczej,
- 2) zapewnienie świadczeń fakultatywnych wspierających funkcjonowanie rodzin zastępczych,
- 3) zapewnienie wynagrodzenia na dotychczasowym poziomie dla zawodowych rodzin zastępczych,
- 4) utworzenie nowej rodziny zastępczej zawodowej, szczególnie dla rodzeństw i dzieci niepełnosprawnych,
- 5) podnoszenie kompetencji rodzin zastępczych poprzez organizację szkoleń,
- 6) pozyskanie kandydatów na rodziny pomocowe i zapewnienie środków na ich funkcjonowanie,
- 7) rozwój mieszkalnictwa chronionego dla usamodzielniających się wychowanków,
- 8) stałe podnoszenie efektywności oddziaływań socjalnych oraz psychologiczno – pedagogicznych poprzez rozwój kompetencji kadry merytorycznej.

SPIS TABEL I WYKRESÓW:

Wykres nr 1.	<i>Rozmieszczenie wybranych komórek i instytucji w sopockim systemie pomocowym.</i>
Wykres nr 2.	<i>Środki finansowe na realizację rehabilitacji społecznej w latach 2006 – 2013.</i>
Wykres nr 3.	<i>Liczba zarejestrowanych osób bezdomnych i rodzin korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezrobocia w latach 2006 – 2013.</i>
Tabela nr 1.	<i>Liczba wydanych decyzji administracyjnych i odwołań.</i>
Tabela nr 2.	<i>Realizacja zadań przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej i jednostki organizacyjne pomocy społecznej w Sopocie (na podstawie ustawy o pomocy społecznej i innych ustaw; płatnikiem MOPS, Urząd Miasta Sopotu, jednostki organizacyjne).</i>
Tabela nr 3.	<i>Liczba osób i rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej (gminnych i powiatowych) ze względu na podział zadań.</i>
Tabela nr 4.	<i>Dominujące przesłanki do udzielania pomocy w ramach zadań własnych i zleconych w zakresie pomocy społecznej.</i>
Tabela nr 5.	<i>Wspieranie rodziny.</i>
Tabela nr 6.	<i>Pieczą zastępczą.</i>
Tabela nr 7.	<i>Wydatki na wybrane świadczenia.</i>
Tabela nr 8.	<i>Ogólna ocena świadczonych usług opiekuńczych.</i>
Tabela nr 9.	<i>Liczba osób przebywających w domach pomocy społecznej.</i>
Tabela nr 10.	<i>Rehabilitacja społeczna.</i>
Tabela nr 11.	<i>Poziom sprawności przebadanych mieszkańców Sopotu w wieku 75 i więcej lat.</i>
Tabela nr 12.	<i>Prace społecznie – użyteczne.</i>
Tabela nr 13.	<i>Prace społecznie – użyteczne.</i>
Tabela nr 14.	<i>Karta SKR3+.</i>
Tabela nr 15.	<i>Rodziny zastępcze na 31.12.2013 r.</i>
Tabela nr 16.	<i>Poradnictwo specjalistyczne w zakresie zadań powiatu.</i>
Tabela nr 17.	<i>Wykorzystanie miejsc w Domu Dziecka „Na Wzgórzu”.</i>
Tabela nr 18.	<i>Usamodzielnienia wychowanków z rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo – wychowawczych.</i>
Tabela nr 19.	<i>Punkt Interwencji Kryzysowej.</i>
Tabela nr 20.	<i>Świadczenia wypłacane na podstawie ustawy o świadczeniach rodzinnych.</i>
Tabela nr 21.	<i>Fundusz alimentacyjny.</i>

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
ul. Kolejowa 14
81-835 Sopot
www.mopssopot.pl